

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ศิลปวัฒนธรรม
และประวัติศาสตร์ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านในเขตภาคเหนือ

The Study of Ecotourism, Agrotourism and Art Cultural
Tourism Potentials at Uttaradit, Phare, and Nan
Province in Northern Part of Thailand

โดย

ผศ.ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ และคณะ

พฤษภาคม 2557

สัญญาเลขที่ RDG555092

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านในเขตภาคเหนือ

The Study of Ecotourism, Agrotourism and Art Cultural Tourism

Potentials at Uttaradit, Phare, and Nan

Province in Northern Part of Thailand

ผศ.ประภาศรี ศรีประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ.ดร.พีระศักดิ์ ฉายประสาท

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ.ดร.วศิน ปัญญาบุตรกุล

มหาวิทยาลัยนเรศวร

นายพุทธพงษ์ สร้อยเพชรเกษม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.- สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษาอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการตลาดท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

การศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวแต่มีจุดอ่อนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่ การเดินทางไม่สะดวก ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูล ขาดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

การศึกษารูปสงค์และอุปทานของนักท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน จากการสำรวจความพึงพอใจนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวเป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปี และสถานะแต่งงานแล้ว อาชีพส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวทั้ง 3 จังหวัด คือ พนักงานบริษัท รายได้ของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยมากกว่า 20,000 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากภาคกลาง เดินทางมาเอง เลือกพักโรงแรมและบ้านญาติ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยว 3 จังหวัด เพื่อมาพักผ่อนและท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่แหล่งข้อมูลที่นักท่องเที่ยวได้รับ มาจากญาติพี่น้องและแผนพับ นักท่องเที่ยวใช้จ่ายสินค้า/บริการต่อการมาท่องเที่ยว 1 ครั้ง ประมาณ 2,000-4,000 บาท สิ่งที่นักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมมากที่สุด คือ ของฝาก/ของที่ระลึก และร้านอาหารพื้นบ้าน ช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ เดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์

เส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ 3 เส้นทาง ประกอบด้วย วันเดียวเที่ยวล้นแล แอ่วล้นแล ผ่อวัฒนธรรมงามตา ชิมผลไม้เลิศรส (ท่องเที่ยวอุดรดิตถ์ 2 วัน 1 คืน) ชมโบราณสถาน เยือนวัดเก่า เล่าเรื่องเมืองท่าเหนือ (ท่องเที่ยวอุดรดิตถ์ 3 วัน 2 คืน) เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ 3 เส้นทาง ประกอบด้วย ม่วนใจเมืองแพร่ (วันเดียวเที่ยวแพร่) แอ่วเมืองแพร่ ไหว้สาพระธาตุปีศาจ (ท่องเที่ยวเมืองแพร่ 2 วัน 1 คืน) แอ่วดอยสุดโหมอก ขึ้นชมวัฒนธรรม (ท่องเที่ยวเมืองแพร่ 3 วัน 2 คืน) เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดน่าน 3 เส้นทาง ประกอบด้วย เที่ยว่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต (วันเดียวเที่ยวน่าน) แอ่วดอย นอนนับดาว (ท่องเที่ยวเมืองน่าน 2 วัน 1 คืน) ผ่อวัฒนธรรม แอ่วน่าน น่านนาน (ท่องเที่ยวเมืองน่าน 3 วัน 2 คืน) เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ 3 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางไทลื้อ-ไทยวน เที่ยวไทยวน เมืองฝ้ายกมุก (เส้นทางวันเดียวเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์) โหมิ่นอิก โหมิ่นใจ วัฒนธรรมชาวไตลื้อ (เส้นทางวันเดียวเที่ยวจังหวัดแพร่) และแอ่วเมืองน่าน ชมวัดไทลื้อ (เส้นทางวันเดียวเที่ยวจังหวัดน่าน)

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านการจัดการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการ ปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดเชิงรุก ให้สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่น การสื่อสาร การบริการ การจัดการ การใช้ภาษาอังกฤษและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการในการจัดทำกรวิจัยด้านท่องเที่ยว ได้แก่ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การบริการ และการร้องเรียน

ด้านศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวให้กับผู้ประกอบการรายเล็ก จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในเรื่องของการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ควบคุมคุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวให้เกิดมาตรฐาน และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับตำรวจท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยมีหน่วยงานทะเบียนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ช่วยจัดทำใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ ให้กับประชาชนผู้สนใจ

ด้านแผนการตลาดการท่องเที่ยว

แผนการตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในประเทศ ให้เป็นไปตามกรอบนโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนด เช่น ปฏิทินการท่องเที่ยวประจำปีของแต่ละจังหวัด เป็นต้น จัดทำแผนการจัดเตรียมสินค้าการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการของตลาดตลอดจนการส่งเสริมการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินงาน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว และแสวงหาทิศทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อการวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมของทางภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานด้านการตลาด และการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านในเขตภาคเหนือ

ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ พิระศักดิ์ ฉายประสาท วศิน ปัญญาอุตรตระกูล และพุทพงษ์ สร้อยเพชรเกษม

บทคัดย่อ

ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ แปลงปลูกทุเรียนหลงและหลินลับแล ลางสาด ลองกอง มังคุด มะไฟ กาแฟ จังหวัดอุดรดิตถ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน วนอุทยานสักใหญ่ เชื่อนสิริกิติ์ และน้ำตกแม่พูล การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ พิธีอัฐภูมิบูชา วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก วัดธรรมาธิปไตย วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดท่าถนบ บ่อเหล็กน้ำพี้ และเมืองลับแล

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ประกอบธุรกิจร้านอาหาร ที่พัก ร้านขายของ ร้านให้เช่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายสินค้า/บริการต่อการมาท่องเที่ยว 1 ครั้ง นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายประมาณ 4,001-6,000 บาท ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการที่นักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมมากที่สุด คือ ของฝาก/ของที่ระลึก ร้านอาหารพื้นบ้านของจังหวัดอุดรดิตถ์ สถานที่ช้อปปิ้ง เดินเที่ยวซื้อของ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ ในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ เดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์มากที่สุดคือ 5 ครั้ง ระยะเวลาท่องเที่ยวมากที่สุดคือ จำนวน 1 วัน จำนวนผู้ร่วมเดินทางมากที่สุดคือ จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาเอง ประเภทของที่พักและจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักราคาเฉลี่ยมากที่สุดคือ จำนวน 1 คืน พักรีสอร์ท/บังกะโลมากที่สุดจำนวน 5 คืน พักบ้านญาติ/บ้านเพื่อนมากที่สุดคือ จำนวน 2 คืน พักในอุทยานแห่งชาติจำนวน 1 คืน และมีนักท่องเที่ยวที่ไม่พักร้านแรมเหตุผลที่ไม่พักร้านแรมของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ไปกลับสะดวก ระยะทางไม่ไกลและน้อยที่สุดคือ มาทำธุระ และไม่ระบุงการพักร้านแรม การวางแผนการเดินทางมาท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชอบมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มากที่สุด เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดคือ มาพักผ่อน และท่องเที่ยวทั่วๆ ไป โดยนักท่องเที่ยวทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากญาติพี่น้อง

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม้อห้อมบ้านทุ่งไธ้ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา ได้แก่

แพะเมืองผี อุทยานแห่งชาติแม่ยม อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย บ่อน้ำพุร้อนแม่จอก อุทยานแห่งชาติดอยผา กลอง ภูเขาหินปะการัง ถ้ำเอราวัณ และน้ำตกห้วยโรง การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์เมืองแพร่ โคมลผ้าโบราณ อุทยานลิลิตพระลอ คุ่มเจ้าหลวง บ้านประทับใจ คุ่มวงศ์บุรี วัดศรีดอนคำ วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรีสามัคคีธรรม วัดพระนอน วัดแสง วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร วัดหลวง พระธาตุข่อยแอ วัดพระธาตุดอยเล้ง และวัดพระธาตุจอมแจ้ง

การศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการในจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ประกอบธุรกิจร้านอาหาร ร้านขายของ ที่พัก ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายสินค้า/บริการต่อการมาท่องเที่ยว 1 ครั้ง นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการที่นักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมมากที่สุด คือ ของฝาก/ของที่ระลึก ร้านอาหารพื้นเมือง สถานที่ช้อปปิ้ง/เดินเที่ยว ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์

การศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาเที่ยว 1 วัน
ระยะเวลาในการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ 1 วัน ส่วนใหญ่มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยมากที่สุดคือ จำนวน 4 คน
ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเอง ประเภทของที่พักและจำนวนวันที่พักท่องเที่ยวพักค้างคืน พักโรงแรม
พักรีสอร์ท/บังกะโลนอน พักที่เกสต์เฮ้าส์ และพักในอุทยานแห่งชาตินอนค้างคืนมากที่สุดจำนวน 1 คืน
พักบ้านญาติ/บ้านเพื่อนนอนค้างคืนมากที่สุดคือ จำนวน 2 คืน เหตุผลที่ไม่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยว
มากที่สุดคือ ไป-กลับสะดวก ระยะทางไม่ไกลและน้อยที่สุดคือ ไม่ระบุการพักค้างแรม การวางแผนการ
เดินทางมาท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชอบมาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณสถานมากที่สุด
เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดคือ พักผ่อน และท่องเที่ยวทั่วไป ส่วนใหญ่มีแหล่งข้อมูล
สำหรับการท่องเที่ยวมากจากญาติพี่น้อง

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูพยัคฆ์ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา สาหร่ายไค กลุ่มแม่บ้านเกษตรหนองบัว ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโพงคำ และส้มสีทอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา ได้แก่ อุทยานแห่งชาติขุนน่าน อุทยานแห่งชาติขุนสถาน อุทยานแห่งชาติดอยภูคา อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน อุทยานแห่งชาตินันทบุรี อุทยานแห่งชาติแม่จริม อุทยานแห่งชาติศรีน่าน และดอยผาฮู้ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านพระเกิด วัดสวนตาล ประเพณีแข่งเรือ บ่อเกลือสินเธาว์ วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดหัวข่วง พระธาตุแช่แห้ง วัดพระธาตุเขาน้อย วัดศรีพันต้น วัดมิ่งเมือง วัดบุญยืน วัดหนองบัว หอศิลป์ปริมณานันท์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และกระซิบรักเมื่อน่าน

การศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการในจังหวัดน่าน คือ ประกอบธุรกิจร้านอาหาร ที่พัก ร้านขายของ และสปา ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายสินค้า/บริการต่อการมาท่องเที่ยว 1 ครั้ง นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายประมาณ 2,000-

4,000 บาท ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการที่นักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมมากที่สุด คือ ร้านอาหารพื้นบ้านของจังหวัดน่าน ของฝาก/ของที่ระลึก สถานที่ซื้อปิ้ง เดินเที่ยวซื้อของ และไกด์นำเที่ยว ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุดคือ เดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์

การศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยมาเยือนหรือจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน มากที่สุดคือ เคยมา 1 ครั้ง ระยะเวลาท่องเที่ยวมากที่สุดคือ 3 วัน ส่วนใหญ่เดินทางมาเอง ประเภทของที่พกและจำนวนนักท่องเที่ยวที่พกค้างคืน ส่วนใหญ่ไม่แจ้งรายละเอียดจำนวนวันเข้าพัก และการพักที่อื่นๆ เหตุผลที่ไม่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ไป-กลับสะดวก ระยะทางไม่ไกล การวางแผนการเดินทางมาท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชอบมาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากที่สุด เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่านมากที่สุดคือ มาท่องเที่ยวทั่วๆ ไป นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมาจากเอกสาร/แผ่นพับ

นอกจากนี้การศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวแต่มีจุดอ่อนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่ การเดินทางไม่สะดวก ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูล ขาดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวควรดำเนินการตลอดทั้งช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวมาก (High Season) และนักท่องเที่ยว (Low Season)
2. ควรสนับสนุนการจัดประชุมสัมมนาในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ในช่วงฤดูร้อนและฝน เพราะในช่วงดังกล่าวมียกนักท่องเที่ยว
3. การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ในจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้สะดวก

The Study of Ecotourism, Agrotourism and Art Cultural Tourism Potentials at Uttaradit, Phrae, and Nan Province in the Lower Northern Part of Thailand

Praparsri Sripradit, Peerasak Chaiprasart, Wasin Panyawuttakun,
and Puttapong Sroypatkasam

Abstract

The results showed that in Uttaradit, agricultural tourism destinations include tropical fruit orchards such as durian, mangosteen, langsat, longan and coffee. Ecology tourism includes Phusoidao National Park, Khlongtron National Park, Nan River National Park, Sakyai Forest Park, Sirikit Dam, and Maepool Waterfall. Art and cultural tourism was Wat Phar Borom That Thung Yang Buddha's Relics temple, the Monument of Phrayaphichai, Thammathipatai temple, Phra Phutthabatyukhon temple, Phrafangsawangkhauri Muneenat Temple, Thatanon temple, Bo Leknamphi and Mueang Laplae.

The survey on the supply sides found that entrepreneurs were restaurant business, resident, shop, and rental service respectively. The expense of tourists was 4,001-6,000 baht/service. Souvenir, unique product, local food, shopping area, walking street were often enquiry requested. The tourists were crowded on the weekend and holidays mostly in December, January and February.

The survey on the attitude of tourists found that tourists were 5 times sightseeing experience, 1 day maximum stay, 1 accompany person, driving own vehicle while maximum staying at hotels for 1 nights, relative house for 2 nights, and natural parks for 1 night, a preference for historical tourism along with relaxation and general travel purposes, and receiving tourism information through relatives. The main reason for no staying was convenient transportation and short distance from their habitat.

In Phrae, Agricultural tourism sites included the Horticulture Research Centre Phrae, Mohom Community Enterprise, Ban Thunghong and Pheamerpee. Ecology tourism destinations were Maeyom National Park, Wiangkosai National park, Mae-jok Hot Springs, DoiPhaklong National Park, Mount Coral, Erawan Cave and Hoylong Waterfall. Art and cultural tourism events and locations were Songkran Festival, Komon Old Fabric

Museum, Lilitphralo Cultural Park, Khum Chao Luang, Ban Patubjai, Khum Wongburi, Sridonkham temple, Phrathatsuthon Mongkhonkhirisamakkhitham temple, *Pranon* Temple, Salang temple, Phrabatmingmuang temple, *Loung*temple, Phrathatchohae, and *Doileng* temple.

The survey on the supply sides found that entrepreneurs were restaurant business, resident, shop, and rental service respectively. The expense of tourists was 2,000-4,000 baht/service. Souvenir, unique product, local food, shopping area, walking street were often enquiry requested. The tourists were crowded on the weekend and holidays mostly in November, December, January and February.

The survey on the attitude of tourists found that tourists were 1 times sightseeing experience, 1 day maximum stay, 4 accompany person, driving own vehicle while maximum staying at hotels for 1 nights, relative house for 2 nights, and natural parks for 1 night, a preference for historical tourism along with relaxation and general travel purposes, and receiving tourism information through relatives. The main reason for no staying was convenient transportation and short distance from their habitat.

In Nan, Agricultural tourism were Phuphayak Royal Uplands Agricultural Development Station, Phufa Development Center, Green algae (Kai), and Wang Phrai Si Thong Orange Orchard. Ecology tourism included places such as Khunnam National Park, Khunsathan National Park, Doi Phukha National Park, Thumsakern National Park, Nanthaburi National Park, Maecharim National Park, Sinan National Park, and Doiphachu. Art and cultural tourism destinations include Ban Phrakeid Museum, Suantan temple, traditional Nan boat racing, Phumintemple, Chang Kham Worawihan temple, Hua Kuang temple, Phrathatchahe temple, Phrathatkhaonoi temple, Si Phantom temple, Mingmuang temple, Boonyeun temple, Nongbua temple, Nan Riverside Art Gallery, the National Museum, Boklua Salt Well, and Kasiblukmuangnan.

The survey on the supply sides found that entrepreneurs were restaurant business, resident, shop, and spa respectively. The expense of tourists was 2,000-4,000 baht/service. Souvenir, unique product, local food, shopping area, walking street and tour guide were often enquiry requested. The tourists were crowded on the weekend and holidays mostly in December, January and February.

The survey on the attitude of tourists found that tourists were 1 time sightseeing experience, 3 day maximum stay, not informed accompany person, driving own vehicle while not informed staying place, a preference for natural tourism along with relaxation

and general travel purposes, and receiving tourism information through brochure and tourist information. The main reason for no staying was convenient transportation and short distance from their habitat.

Policy recommendations were created through stake holder collaboration with tourism management, investment support for SME, sustainable tourism development, infrastructure development for foreigner and Thai tourists, service and souvenir development for tourism, human resource development for tourism, tourist business and guide registration offices in this region, year-round tourism promotion, tourism quality and standards, aggressive marketing and branding strategies, and tourism research such as tourist behavior, tourist attitude, tourism marketing, tourism promotion, hospitality service and tourism management.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ฉ
สารบัญเรื่อง	ณ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
3. ขอบเขตของการวิจัย	4
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยว	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	12
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	12

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	13
บทที่ 4 ผลการศึกษา	15
ประวัติจังหวัดอุดรดิตถ์	15
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	17
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา	19
การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	32
แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่	46
แผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์	48
เหตุใดต้องไปเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์	52
เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์	53
สินค้าพื้นเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์	59
ร้านขายของที่ระลึก	60
ที่พักและโรงแรมในจังหวัดอุดรดิตถ์	61
ร้านอาหารในจังหวัดอุดรดิตถ์	64
บริการนวดและสปา	66
ประวัติเมืองแพะ	67
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	69
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	72

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	90
แผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่	123
เหตุใดต้องไปเที่ยวจังหวัดแพร่	128
เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดแพร่	129
สินค้าที่น่าสนใจในจังหวัดแพร่	136
ร้านขายของที่ระลึก	136
ที่พักและโรงแรมในจังหวัดแพร่	137
ร้านอาหารในจังหวัดแพร่	138
ประวัติเมืองน่าน	140
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	142
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	152
การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	178
แผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	205
เหตุใดต้องไปเที่ยวจังหวัดน่าน	208
เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	209
ของฝากและของที่ระลึก	216
ผลไม้ประจำจังหวัดน่าน	217
ร้านขายของที่ระลึก	218

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ที่พักและโรงแรมในจังหวัดน่าน	219
ร้านอาหารในจังหวัดน่าน	222
บริการนวดและสปา	224
เส้นทางการท่องเที่ยวใหม่	224
อุปสงค์ของการท่องเที่ยว	230
การสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการในจังหวัดอุดรดิตถ์	230
การสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการในจังหวัดแพร่	237
การสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการในจังหวัดน่าน	243
อุปทานของการท่องเที่ยว	249
การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการบริการในจังหวัดอุดรดิตถ์	249
การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการบริการในจังหวัดแพร่	252
การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการบริการในจังหวัดน่าน	255
ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	259
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	261
ข้อเสนอแนะ	264
บรรณานุกรม	265

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางแสดงปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์	48
2	ตารางแสดงปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่	123
3	ตารางแสดงปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	205

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ก-1 ทุเรียนหลงลับแล	18
ก-2 लगสาดจากสวนเกษตรกร	19
ก-3 แผนที่เส้นทางอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว	22
ก-4 บริเวณสำหรับทำกิจกรรมลานสนบนภูสอยดาว	22
ก-5 บรรยากาศลานสนบนภูสอยดาว	23
ก-6 อุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่	25
ก-7 ต้นสักใหญ่ที่สุดในโลก อุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่	25
ก-8 โรงผลิตไฟฟ้า เขื่อนสิริกิติ์	27
ก-9 บริเวณด้านหน้าเขื่อนสิริกิติ์	27
ก-10 แผนที่เขื่อนดิน อำเภอลำปลา	29
ก-11 จุดล่องแพ บริเวณหมู่บ้านท่าเรือ	30
ก-12 บริเวณยอดสูงสุดบนยอดภูเมียง	31
ก-13 น้ำตกแม่พูล	32
ก-14 พิธีห่ม “พระธาตุเจดีย์” ทรงระฆังสมัยกรุงสุโขทัย	32
ก-15 ขบวนแห่พิธีอัฐมีบูชา	33
ก-16 การแสดงวันอัฐมีบูชา	33
ก-17 บริเวณวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง	34
ก-18 วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง	34
ก-19 วัดพระแท่นศิลาอาสน์	36
ก-20 พระแท่นศิลาอาสน์	36

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ก-21 อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก	37
ก-22 พิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหัก	37
ก-23 บริเวณวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ	39
ก-24 พระบรมธาตุเจดีย์	39
ก-25 วัดพระยืนพุทธบาทยุคล	40
ก-26 พระพุทธรูปในวิหารวัดพระยืนพุทธบาทยุคล	40
ก-27 รอยพระพุทธรบาท	41
ก-28 อาคารธรรมสภา วัดธรรมาธิปไตย	42
ก-29 บ้านประตู่ วัดธรรมาธิปไตย	42
ก-30 พระพุทธรูปภายในวิหารวัดท่าถนน	43
ก-31 วิหารวัดท่าถนน	43
ก-32 วิหารวัดท่าถนน	44
ก-33 ป้ายพิพิธภัณฑ์บ้านบ่อเหล็กน้ำพี้	44
ก-34 บ่อเหล็กน้ำพี้ (บ่อพระแสง)	45
ก-35 บ่อเหล็กน้ำพี้ (บ่อพระขรรค์)	45
ก-36 ชุมประตู่เมืองลับแล	46
ก-37 ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาวช่องภูตู๋	47
ก-38 จุดผ่านชายแดนถาวรภูตู๋	47
ก-39 เส้นทางวันเดียวเที่ยวอุตรดิตถ์	55
ก-40 เส้นทางวันเดียวเที่ยวอุตรดิตถ์ 2 วัน 1 คืน	56

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ก-41	เส้นทางวันเดียวเที่ยวอุดรดิตถ์ 3 วัน 2 คืน
ข-1	ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่
ข-2	ไร่ดอกทานตะวัน
ข-3	วนอุทยานแพะเมืองผี
ข-4	พื้นที่เนินเขาบริเวณวนอุทยานแพะเมืองผี
ข-5	อุทยานแห่งชาติแม่ยม
ข-6	แก่งเสือเต้น
ข-7	จุดชมวิวทะเลหมอกหล่มดั่ง
ข-8	น้ำตกแม่แก้งหลวง อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย
ข-9	บรรยากาศบริเวณน้ำตกแม่แก้งหลวง
ข-10	บ่อลวกไข่บ่อน้ำพุร้อนแม่จอก
ข-11	บ่อน้ำพุร้อนแม่จอก
ข-12	ห้องอาบน้ำแร่แม่จอก
ข-13	ศาลานั่งพักบริเวณรอบบ่อน้ำพุร้อนแม่จอก
ข-14	สวนหินมหาราช
ข-15	รูปทรงหินคล้ายรูปไดโนเสาร์
ข-16	ภูเขาหินปะการัง
ข-17	ต้นจันทน์ที่ขึ้นบนภูเขาหินปะการัง
ข-18	อุทยานแห่งชาติดอยผาหลวง
ข-19	ถ้ำแก้งหลวง

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
ข-20	ทางขึ้นถ้ำผานางคอย	88
ข-21	ปากทางเข้าถ้ำผานางคอย	88
ข-22	ขบวนแห่งานประเพณีสงกรานต์ จังหวัดแพร่	90
ข-23	ขบวนแห่นางสงกรานต์และธรรมบาลกุมาร จังหวัดแพร่	91
ข-24	การแสดงฟ้อนรำประกอบขบวนแห่	91
ข-25	การแสดงดนตรีพื้นบ้านประกอบขบวนแห่	92
ข-26	พิพิธภัณฑ์โกลผ้าโบราณ	93
ข-27	ผ้าโบราณที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โกลผ้าโบราณ	94
ข-28	อุทยานลิลิตพระลอ	96
ข-29	อนุสาวรีย์ พระลอ พระเพื่อน พระแพง	96
ข-30	รูปหล่อเจ้าปู่สมิงพรายภายในถ้ำ	97
ข-31	ต้นไผ่ฟ้าบริเวณหน้าอนุสาวรีย์ พระลอ พระเพื่อน พระแพง	97
ข-32	พิพิธภัณฑ์เมืองแพร่ คู่มือเจ้าหลวง	99
ข-33	อนุสาวรีย์เจ้าพิริยเทพวงศ์อุดร	99
ข-34	บ้านประทับใจ	100
ข-35	ลักษณะการแกะสลักโคนเสาภายในบ้านประทับใจ	101
ข-36	บรรยากาศโดยรอบบ้านวงศ์บุรี	102
ข-37	บรรยากาศภายในห้องนอน บ้านวงศ์บุรี	102
ข-38	พระธาตุภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า	104
ข-39	รูปแกะสลักไม้ของอาคารหอไตร	104

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ข-40 พระพุทธรูปพระเจ้าพร้าโต้	105
ข-41 พร้าโต้ที่ใช้แกะสลักพระพุทธรูปพระเจ้าพร้าโต้	105
ข-42 สิ่งของที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์	106
ข-43 ภายในพิพิธภัณฑ์วัดศรีดอนคำ	106
ข-44 วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี	108
ข-45 บริเวณวัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี	108
ข-46 อุโบสถวัดพระนอน	109
ข-47 เจดีย์ทรงล้านนา วัดพระนอน	110
ข-48 พระพุทธรูปปางสี่ไสยาสน์ (พระนอน)	110
ข-49 ลักษณะพระบาทของพระนอน วัดพระนอน	111
ข-50 อุโบสถวัดสะแล่ง	112
ข-51 พระธาตุที่เก็บรอยพระพุทธรูปวัดสะแล่ง	112
ข-52 พระมหาโพธิวงศาจารย์ หลวงปู่สุจิ กตสาโร	114
ข-53 พระพุทธรูปโกศศิริมหาศากยมุนี	114
ข-54 อุโบสถวัดหลวง	115
ข-55 การจัดแสดงสิ่งของภายในพิพิธภัณฑ์วัดหลวง	116
ข-56 เจดีย์ทรงล้านนาวัดหลวง	116
ข-57 พระพุทธรูปภายในวัดพระธาตุช่อแฮ	118
ข-58 เจดีย์พระธาตุช่อแฮ	118
ข-59 พระธาตุดอยเล็ง	120

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ข-60 การบูรณะวัดและสร้างสิ่งก่อสร้างขึ้นใหม่	120
ข-61 บริเวณวัดพระธาตุดอยเล้ง	121
ข-62 จุดชมวิวบริเวณบนวัดพระธาตุดอยเล้ง	121
ข-63 เจดีย์พระธาตุจอมแจ้ง	122
ข-64 พระธาตุจอมแจ้ง	123
ข-65 เส้นทางวันเดียวเที่ยวจังหวัดแพร่	130
ข-66 เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ 2 วัน 1 คืน	132
ข-67 เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ 3 วัน 2 คืน	135
ค-1 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดน่าน เส้นทางสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงภูเพียง	143
ค-2 สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูเพียง	144
ค-3 กระโจมจำลองของลุงไฟ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงภูเพียง	144
ค-4 พระตำหนักทรงงาน สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงภูเพียง	145
ค-5 บริเวณจุดกางเต็นท์ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงภูเพียง	145
ค-6 แปลงผักปลอดสารพิษ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	146
ค-7 ที่พักบนศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	147
ค-8 พระตำหนักภูฟ้า	147
ค-9 การจกสาหร่ายไถในแม่น้ำน่าน	148
ค-10 การตากสาหร่ายไถ	149
ค-11 บริเวณทางเข้าวัดโป่งคำ	150
ค-12 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ชุมชนวัดโป่งคำ	151

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ค-13 แปลงปลูกผักปลอดสารพิษ ชุมชนวัดโป่งคำ	151
ค-14 ต้นส้มสีทองจังหวัดน่าน	152
ค-15 แผนที่อุทยานแห่งชาติขุนน่าน	154
ค-16 แผนที่อุทยานแห่งชาติขุนสถาน	156
ค-17 ดอกนางพญาเสือโคร่ง	157
ค-18 แผนที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา	160
ค-19 บริเวณยอดดอยภูแว อุทยานแห่งชาติดอยภูคา	160
ค-20 ต้นปรังดึกดำบรรพ์ อุทยานแห่งชาติดอยภูคา	161
ค-21 ดอกชมพูภูคา	161
ค-22 แผนที่อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน	163
ค-23 ถ้ำทอง อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน	164
ค-24 ริวผงทองที่ผนังถ้ำทอง	164
ค-25 แผนที่อุทยานแห่งชาตินันทบุรี	167
ค-26 ลานกางเต็นท์ อุทยานแห่งชาตินันทบุรี	167
ค-27 จุดชมพระอาทิตย์ตก อุทยานแห่งชาตินันทบุรี	168
ค-28 แผนที่อุทยานแห่งชาติแม่จรม	171
ค-29 กิจกรรมล่องแก่งน้ำว้า	172
ค-30 บรรยากาศระหว่างล่องแก่งน้ำว้า	172
ค-31 แผนที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน	175
ค-32 ผาหัวสิงห์อุทยานแห่งชาติศรีน่าน	175

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ค-33 ลานทางเดินที่คดอวยเสมอดาว	176
ค-34 เสาดินน่าน้อย	176
ค-35 จุดชมวิวยอดผาซู้	178
ค-36 ทะเลหมอกบนยอดผาซู้	178
ค-37 พระพุทธรูปไม้ปางต่างๆ พิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านพระเกิด	180
ค-38 โถงครุบาอินผ่องวิสารโทเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ ชุมชนบ้านพระเกิด	180
ค-39 บ่อน้ำทิพย์ วัดสวนตาล	183
ค-40 พระเจ้าทองทิพย์ วัดสวนตาล	183
ค-41 ขบวนเรือที่เข้าแข่งขัน ประเพณีแข่งเรือ	184
ค-42 หัวเรือแข่งรูปพญานาค	184
ค-43 บ่อตักน้ำเกลือ บ่อเกลือสินเธาว์	186
ค-44 การต้มเกลือ บ่อเกลือสินเธาว์	186
ค-45 บริเวณช่วงหน้าวัดภูมินทร์	188
ค-46 วิหารจตุรมุขวัดภูมินทร์	188
ค-47 พระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	189
ค-48 บริเวณวัดหัวข่วง	189
ค-49 หอไตรวัดหัวข่วง	191
ค-50 พระบรมธาตุแช่แห้ง	192
ค-51 จุดชมวิวและพระพุทธรูปปางลีลาองค์ใหญ่ วัดพระธาตุเขาน้อย	193
ค-52 บันไดทางขึ้นวัดพระธาตุเขาน้อย	193

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ค-53 โรงจอดเรือพญาสี วัดศรีพันต้น	194
ค-54 ภาพจิตรกรรมบนฝาผนัง วัดศรีพันต้น	194
ค-55 พญานาคหน้าทางขึ้นอุโบสถ วัดศรีพันต้น	195
ค-56 พระอุโบสถวัดมิ่งเมือง	195
ค-57 บริเวณวัดบุญยืน	196
ค-58 การสาธิตการทอผ้า อำเภотаวังผา	197
ค-59 บริเวณวัดหนองบัว	197
ค-60 ภาพจิตรกรรมบนฝาผนัง วัดหนองบัว	198
ค-61 ภาพแสดงในหอศิลป์ริม่าน	199
ค-62 เชื้อนหนานบัวผัน หอศิลป์ริม่าน	199
ค-63 สัปคับช้าง จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	201
ค-64 งาช้างดำ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	201
ค-65 บริเวณหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	202
ค-66 กิจกรรมตักบาตรตอนเช้าที่วัด	202
ค-67 พิธีสืบทอด	203
ค-68 พิธีบายศรีสู่ขวัญ	203
ค-69 พิธีผูกข้อมือบายศรีสู่ขวัญ	204
ค-70 กิจกรรมผูกมัดใจกับต้นไม้มงคล	204
ค-71 เส้นทางวันเดียวเที่ยวจังหวัดน่าน	210
ค-72 เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดน่าน 2 วัน 1 คืน	212

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ค-73	เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดน่าน 3 วัน 2 คืน
ค-74	ร้านค้าข้าวหลามเมืองน่าน
ค-75	สินค้ามะไฟจีน
ค-76	การผลิตเครื่องเงินของเมืองน่าน
ค-77	ผ้าทอลายน้ำไหล
ค-78	ส้มสีทองเมืองน่าน
ค-79	ลิ้นจี่เมืองน่าน
ก-42	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาและไม่เคยมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจาก แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-43	แสดงจำนวนครั้งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึง พอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-44	ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึง พอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-45	จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-46	การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-47	สถานที่พักค้างแรมและจำนวนวันพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์
ก-48	เหตุผลที่ไม่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
	นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์	
ก-49	การวางแผนการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ชอบมาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์	235
ก-50	เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์	235
ก-51	แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดอุดรดิตถ์	236
ข-68	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาและไม่เคยมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	238
ข-69	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาและไม่เคยมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	238
ข-70	ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	239
ข-71	จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	239
ข-72	การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	240
ข-73	การเลือกสถานที่พักของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	240
ข-74	เหตุผลที่ไม่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ	241

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	
ข-75 การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ	241
ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	
ข-76 เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ	242
ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	
ข-77 แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ	242
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดแพร่	
ค-80 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาและไม่เคยมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจาก	244
แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-81 แสดงจำนวนครั้งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึง	245
พอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-82 ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึง	245
พอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-83 จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ	246
ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-84 การเดินทางมาของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่	246
มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-85 ที่พักและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ค้างคืนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ	247
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-86 เหตุผลที่ไม่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ	247

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
	นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	
ค-87	การวางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	248
ค-88	เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	248
ค-89	แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวที่ได้รับของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในจังหวัดน่าน	249
ก-52	ธุรกิจของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรดิตถ์	250
ก-53	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายซื้อสินค้า/บริการต่อการมา ท่องเที่ยว 1 ครั้งในจังหวัดอุดรดิตถ์	250
ก-54	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการนักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมใน จังหวัดอุดรดิตถ์	251
ก-55	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/ บริการมากที่สุด ในจังหวัดอุดรดิตถ์	251
ก-56	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการ มากที่สุด ในจังหวัดอุดรดิตถ์	252
ข-78	ธุรกิจของผู้ประกอบการในจังหวัดแพร่	253
ข-79	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายซื้อสินค้า/บริการต่อการมา ท่องเที่ยว 1 ครั้งในจังหวัดแพร่	253
ข-80	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการนักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมใน	254

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
	จังหวัดแพร่	
ข-81	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุด ในจังหวัดแพร่	254
ข-82	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุด ในจังหวัดแพร่	255
ค-90	ธุรกิจของผู้ประกอบการในจังหวัดน่าน	256
ค-91	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายซื้อสินค้า/บริการต่อการมาท่องเที่ยว 1 ครั้งในจังหวัดน่าน	256
ค-92	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสินค้า/บริการนักท่องเที่ยวสอบถามเพิ่มเติมในจังหวัดน่าน	257
ค-93	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงวันในสัปดาห์ที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุด ในจังหวัดน่าน	257
ค-94	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวมาอุดหนุนสินค้า/บริการมากที่สุด ในจังหวัดน่าน	258

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ปี 2558 การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community ; AEC) ความร่วมมือดังกล่าวจะก่อให้เกิดนักลงทุนต่างชาติเดินทางเข้ามาลงทุน และท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น ประกอบกับการสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ จีน ลาว และไทย ทำให้การเดินทางจากกรุงเทพมหานครถึงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เวลาสั้นลง (ประมาณ 20 ชั่วโมง) ภาคเหนือเป็นภาคที่นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยว เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน เป็นจังหวัดทางภาคเหนือที่มีการท่องเที่ยวจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ทางภาคเหนือ เนื่องจากขาดการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม

จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นจังหวัดหนึ่งตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยมีการค้นพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือ ก่อนยุคสุวรรณโคมคำ เชียงแสน และ ล้านนา โดยสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงสลับซับซ้อน ซึ่งจะอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด จึงทำให้จังหวัดอุตรดิตถ์มีอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน มีอากาศฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝน และมีช่วงฤดูแล้งค่อนข้างอยู่อย่างชัดเจนตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤษภาคม เดือนที่ร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยใช้พื้นที่ในการทำเกษตรประมาณร้อยละ 26.70 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังประกอบอาชีพทางด้านปศุสัตว์ รวมทั้งมีการทำพืชไร่ปลูกผลไม้ นานาชนิด โดยผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ลำไย สับปะรดและทุเรียน และสถานที่สำคัญภายในจังหวัดนั้น มีทั้งแหล่งโบราณสถาน เช่น วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระฝางสว่าง วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ชากเมืองโบราณสมัยอาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรล้านนา แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน วนอุทยานต้นสักใหญ่ แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ เขื่อนสิริกิติ์ วัด พระพุทธรูปสำคัญของจังหวัด จังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การละเล่น ซะล้อ ซอ ซึง จ้อย ค่าว ตามแบบวัฒนธรรมล้านนา และยังมีการละเล่นดนตรีไทยเดิมแบบภาคกลางที่ยังคงมีผู้สืบทอดมาจนปัจจุบัน ทั้งภูมิปัญญาในการทำเครื่องดนตรีและการละเล่น เช่น ดนตรีม้งคละ (มีการละเล่นกันอยู่ในอำเภอพิชัย) และวงปี่พาทย์ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและนาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นสัณฐานฐานหนึ่งในการแสดงออก ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะอันเป็นเครื่องบ่งชี้ทางวัฒนธรรมของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ๆ การเผยแพร่วัฒนธรรมดังกล่าวสู่สังคมอื่นๆ ย่อมขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม ได้แก่ คติความเชื่อ เศรษฐกิจ การ

คมนาคม การเมืองการปกครอง และสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ จะมีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันในส่วนกับจังหวัดอื่นๆ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ตลอดจนการวิเคราะห์เอกลักษณ์ร่วมที่มีต่อบริบททางสังคม

จังหวัดแพร่ มีพื้นที่ 6,538.598 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4,185,510 ไร่ มีแม่น้ำยมไหลผ่าน ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาล้อมรอบทั้งสี่ทิศ มีที่ราบในหุบเขาอยู่ตอนกลางจังหวัด จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งใน 17 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนฝั่งแม่น้ำยม อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข 11 และ 101 ประมาณ 555 กิโลเมตร จังหวัดแพร่ได้ชื่อว่าเป็นประตูเมืองสู่ล้านนา เดิมเป็นนครรัฐอิสระที่ตั้งอยู่ก่อนการสถาปนาอาณาจักรล้านนา จากหลักฐานต่างๆ ทำให้ทราบว่าจังหวัดแพร่นั้นมีชื่อเรียกกันหลายชื่อแล้วแต่ยุคสมัย เช่น “เมืองพล” เป็นชื่อที่เก่าแก่ดั้งเดิมที่สุด จากการพบหลักฐาน ในตำนานทางเหนือ ฉบับโบราณ พ.ศ. 1824 “เมือง โกศัย” เป็นชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารเชียงแสน “เมืองพล” เป็นชื่อที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และ “เมืองแพร่” เป็นชื่อที่คนไทยในอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยาใช้เรียกเมืองพล แต่ได้กลายเสียงเป็นเมืองแพร่จนถึงปัจจุบัน ในพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดแพร่ได้ค้นพบหลักฐานว่ามีร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ขวานหินกะเทาะ ขวานหินขัด ในเขตอำเภอลอง อำเภอวังชิ้น เป็นต้น และที่อำเภอสองยังมีประวัติเกี่ยวกับเมืองเวียงสรองที่เป็นเมืองโบราณ ในวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ จังหวัดแพร่ประกอบด้วย 8 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอเด่นชัย อำเภอร่องขวาง อำเภอลอง อำเภอสอง อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร วัดหลวง วัดพระนอน วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี วัดพระธาตุจอมแจ้ง บ้านวงศ์บุรี บ้านเสาร์้อยต้น พระธาตุพระลอ พระธาตุปูแจ แก่งหลวง ภูเขาหินปะการัง น้ำตกตาดหมอก อุทยานแพะเมืองผี อุทยานแห่งชาติดอยผาหลวง อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย เป็นต้น

จังหวัดน่าน มีพื้นที่ 11,472,076 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 7 ล้านไร่ จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ไม่ค่อยมีใครให้ความสนใจมากนัก น้อยคนจะรู้จักและเคยไปเที่ยวจังหวัดนี้ แต่ในความเงียบและสงบกลับกลายมาเป็นจุดเด่นที่ทำให้เมืองน่านมีเสน่ห์ที่ใครหากได้ไปเที่ยวสักครั้งจะมีความสุข เมืองน่านเป็นเมืองสงบมีวัดหลายวัดในเขตตัวเมือง วัดจะอยู่ติดๆ กัน เหมาะสำหรับท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะวัดภูมินทร์มีจิตรกรรมฝาผนังที่ดังไปทั่วโลก รูปร่างคล้ายรูปที่ผู้ชายกำลังกระชับให้ผู้หญิงฟัง ว่ากันว่าเป็นเสียงกระชับที่ดังไปทั่วโลก ความที่เป็นเมืองชายแดนแห่งล้านนาตะวันออกอันอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่หลอมรวมจากเทือกเขาสูงถึงพื้นราบทำให้เสน่ห์ของเมืองน่านยังยืนมาจนถึงทุกวันนี้ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นท้องทะเลแห่งขุนเขาอีกทั้งสายลมหนาวและสายหมอกที่พัดผ่านทุ่งข้าวสีเขียวฉ่ำฝน หรือเหลืองทองพร้อมจะเก็บเกี่ยว ยังทำให้ผู้มาเยือนเก็บความประทับใจกลับไปด้วยป้อมปราการธรรมชาติที่บดบังเมืองน่านจากคนต่างถิ่นคือเทือกเขาผีปันน้ำและหลวงพระบาง พื้นที่ป่าของเมืองน่านมีประมาณ 5 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั้งจังหวัดประมาณ 7 ล้านไร่ ถือว่ามีความ

อุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านเชื่อว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติจึงไม่สามารถฝืนกฎของธรรมชาติได้ พวกเขาจะไม่ตัดไม้ หรือถางป่าทำไร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำพวกเขาดูแลรักษาภูเขาและป่าไม้ด้วยความเคารพ ชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น ขมุ ลัวะและเมี่ยน เชื่อว่ามีดวงวิญญาณที่รักษาป่า

ในปัจจุบันโปรแกรมการท่องเที่ยวจะเสนอแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือเป็นบางจังหวัดเท่านั้น อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เป็นต้น และโปรแกรมการท่องเที่ยวมักเป็นแบบเชิงผสม มากกว่าเชิงเดี่ยว หลังจากคัดเลือกและจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่แล้ว โปรแกรมการท่องเที่ยวยังคงกระจุกอยู่ในภาคเหนือตอนบนเช่นเดิม แม้จะมีการกระจายแหล่งท่องเที่ยวไปยังจังหวัดแพร่ น่าน และพะเยา และบางจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง (อรพิน และคณะ, 2550)

ตามนโยบายของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในการจัดทำยุทธศาสตร์ให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมประกอบด้วยยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวทางเรือตามเส้นทางลำน้ำโขง เนื่องจากจังหวัดน่านมีความพร้อมของการเชื่อมโยงสู่หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านด่านสากลห้วยโก๋น-น้ำเงิน แล้วเดินทางโดยรถยนต์ผ่านเมืองเงิน เมืองหงสา ระยะเวลา 65 กิโลเมตร จากนั้นสามารถล่องเรือตามแม่น้ำโขงใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง ตลอดเส้นทางจะพบความแตกต่างทางชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยการยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่และการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ น่าน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกมองข้าม ขาดยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยการสำรวจ และคัดสรรเอกลักษณ์ และจุดเด่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ น่าน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ (Brand image) ของการท่องเที่ยวให้เป็นจุดขายนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเกษตร การท่องเที่ยวผจญภัย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการด้านการท่องเที่ยว โครงการวิจัยนี้ได้บูรณาการผู้มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานราชการ ในจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดของตน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และหากแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ จะสามารถสร้างประโยชน์และรายได้ให้แก่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่มีการศึกษาผลิตภัณฑ์และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด ข้อมูลจากการศึกษารั้วนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับองค์การภาครัฐ

และเอกชน องค์กรท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกำหนดทิศทางการนโยบายและแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูง อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายชุมชนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานสร้างอาชีพ และรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชนจนสามารถสร้างคนในท้องถิ่นไว้ในพื้นที่ที่ไม่ต้องอพยพแรงงาน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการว่างงานปัญหาสังคม อีกทั้งสามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความเป็นมา ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมที่ปรากฏในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน
2. ศึกษาอุปทานและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา เกษตร ศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรท่องเที่ยว
3. ศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยว
4. กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการตลาดท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่การศึกษาทุกอำเภอในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน
2. เนื้อหาและขอบเขตศึกษาอุปทานการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรมท่องเที่ยว แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. การดำเนินงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - การวิจัยด้านการทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
 - การวิจัยภาคสนาม โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) ตลอดจนอภิปรายกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Group discussion)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความเป็นมา ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม ที่ปรากฏในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน
2. โปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวเชิงศิลปและวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเฉพาะที่ต้องอาศัยวัฒนธรรมเป็นสื่อจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน

ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา และแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้นๆ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ซึ่งได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

4. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

5. นักท่องเที่ยว หมายถึง ประชาชนที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ตามแหล่งโบราณสถาน ศิลปะ ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ได้แก่ ผู้จัดนำเที่ยว/ทัวร์ ร้านจำหน่ายสินค้า ร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก ขนส่ง เป็นต้น

7. พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ซึ่งเป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

ทฤษฎีความพึงพอใจ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) อ้างอิงถึงแนวคิดของ Philip Kotler ว่าเกี่ยวข้องกับความรู้สึกหลังการซื้อหรือรับบริการ ซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการหรือประสิทธิภาพของสินค้า (Perceived Performance) กับความคาดหวังของลูกค้า หากระดับของผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการตรงกับความคาดหวังของลูกค้าที่ตั้งไว้ จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ (Delighted Customer) ดังนั้นผู้ให้บริการจึงต้องทำให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่ง สิ่งสำคัญ คือ การสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการโดยรักษาระดับการให้บริการที่เหนือกว่าพร้อมกับเสนอคุณภาพการให้บริการตามที่ลูกค้าคาดหวัง ทั้งนี้ คุณภาพของการบริการพิจารณาได้จากตัวกำหนดคุณภาพ ประกอบด้วย

1. ความพึงพาได้ (Reliability) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานในลักษณะที่เชื่อถือได้ ถูกต้อง และสม่ำเสมอ
2. ความพร้อมในการตอบสนอง (Responsiveness) คือ ความเต็มใจที่จะให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็ว
3. ความสามารถในการแข่งขัน (Competence) คือ ทักษะและความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) คือ ความสะดวกในการติดต่อและสามารถเข้าพบได้ง่าย
5. การมีมารยาทที่ดี (Courtesy) คือ ความสุภาพ อ่อนน้อม ให้ความเคารพไม่ถือตัว
6. การติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) คือ การตั้งใจฟังและเข้าใจลูกค้า การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยใช้ภาษาและคำพูดที่ลูกค้าสามารถเข้าใจได้ง่าย
7. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ ความสร้างความไว้วางใจ และมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า
8. ความปลอดภัย (Security) คือ การปกป้องลูกค้าจากอันตราย จากความเสี่ยงหรือจากข้อสงสัยต่างๆ อีกทั้งยังรักษาความลับที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า
9. ความเข้าใจ (Understanding) คือ ความพยายามที่จะเข้าใจความต้องการ (Want) และความจำเป็นของลูกค้า (Need) ของลูกค้า
10. สิ่งสัมผัสได้ (Tangibility) คือ สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมถึงบุคลิกภาพของพนักงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐบาลในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ได้มีผู้ให้ความหมายในการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

จริยญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์ จูธารณ (2545, หน้า 72) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

McIntosh and Maskens (1984, หน้า 4) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ผลของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (การกระทำซึ่งกันและกัน) ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน เป็นการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่น ๆ

วินิจ วีรยางกูร (2532, หน้า 6) ได้กล่าวถึงนักท่องเที่ยวไว้ว่า นักท่องเที่ยว คือ ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งมักจะพักอาศัยอยู่ในประเทศที่มาจากเมืองตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป และการมาเยือนมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพักผ่อน เช่น การบันเทิง พักผ่อนในวันหยุด เพื่อสุขภาพ เพื่อการศึกษา เพื่อประกอบศาสนกิจและการกีฬา
2. เพื่อธุรกิจ
3. เพื่อเยี่ยมครอบครัว
4. เพื่อราชการ
5. เพื่อการประชุม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “การท่องเที่ยว” จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้มีความหมายเพียงการเดินทาง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ฉะนั้น การท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวางและสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 8)

1. การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน ความชื่นชมในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก

2. การท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการใช้ความรู้และความภาคภูมิใจ

3. การท่องเที่ยวแบบบันเทิงและกีฬา (Sport and Entertainment Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจในการพักผ่อน สนุกสนาน รื่นเริงบันเทิงใจ ที่มุ่งเน้นการได้รับบริการที่เหมาะสม

4. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Business and Convention Tourism) เป็นการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการประชุมสัมมนาการติดต่อทางธุรกิจ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงาน และการทัศนศึกษารวมอยู่ด้วยก็ได้ ถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง

การท่องเที่ยวทั้ง 4 ประเภท อาจแบ่งระดับการท่องเที่ยวได้ 4 แบบที่ต้องการการจัดการที่ต่างกันคือ

1. การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรให้คงไว้นานที่สุด ครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภท เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของมนุษย์ การท่องเที่ยวเหล่านี้ ควรจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ซึ่งครอบคลุม Natural, Cultural Tourism และ Historical Tourism ทั้งหมด

2. การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการศึกษาในแหล่งธรรมชาติ เพื่อการรักษาระบบนิเวศโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งหรือบางส่วนของ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศของพื้นที่นั้น ๆ จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism)

3. การจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ การทัศนศึกษา การประชุม สัมมนา การติดต่อธุรกิจที่ให้ความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ยังคงเป็นการท่องเที่ยวแบบประเพณี (Conventional Tourism)

4. การท่องเที่ยวที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งยังคงมีแอบแฝงอยู่ในทุกส่วนหรือมีการพัฒนาอย่างถูกกฎหมายในบางพื้นที่ เช่น Sex tour, Casino และเกมส์กีฬา บางประเภทเป็นการท่องเที่ยวที่ขัดต่อศีลธรรม (Immorality Tourism)

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่

1. ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource)

แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่ง

ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการท่องเที่ยว (Tourism Service)

บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งมักไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทาง ของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบาย และความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist)

เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวมันจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการการจัดการได้หมายรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

งานวิจัยนี้ได้นำ แนวคิดทฤษฎีการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการวิเคราะห์องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ว่ามีองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดตากเพื่อยกระดับเป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก โดยนายพิเชฐ บัญญัติ และคณะ (2547) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตาก ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการยกระดับการท่องเที่ยวจังหวัดตากเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักและประเมินปัจจัยดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นและความหลากหลายในด้านแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน แต่จังหวัดตากกลับเป็นที่รู้จักน้อยจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากการบริหารจัดการที่ขาดการบูรณาการในภาพรวมทั้งภาครัฐและเอกชน สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อการรับนักท่องเที่ยว โครงสร้างขั้นพื้นฐานในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลยังไม่พอดี การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่องเพียงพอ ท้องถิ่นและประชาชนยังมีความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อย มองแต่ด้านรายได้เป็นตัวเงินอย่างเดียว ขาดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น

จากการประเมินปัจจัยด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวพบว่า การยกระดับเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักยังห่างไกลแต่สามารถก้าวไปถึงได้ เพราะในด้านแหล่งท่องเที่ยวสามารถที่จะพัฒนาได้ดีและมีจุดเด่น แต่ทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ทางการท่องเที่ยวยังต้องมีการพัฒนาอีกมากจึงจะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้มากขึ้น

ผู้วิจัยได้เสนอแนะในการพัฒนาเพื่อช่วยผลักดันให้ยกระดับจังหวัดตากเป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในจังหวัดเพื่อพิจารณาว่าควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ไหนบ้างจึงจะคุ้มค่าและขายได้ ไม่ควรมุ่งขายสินค้าเดิมที่มีอยู่ในประเทศแล้วทุ่มงบประมาณสนับสนุนแต่ที่นั้นๆ จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เกิดและติดตลาดได้ยาก

ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ ควรมีการศึกษาประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน เพื่อนำมาทำเป็นเรื่องราวเล่าสู่กันท่องเที่ยว (Story Telling) จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมอย่างถูกต้อง สนับสนุนให้ครูอาจารย์ในพื้นที่มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันในทุกภาคส่วน มีคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดตากที่มีการบูรณาการเป็นทีมไตรภาคี ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคธุรกิจเอกชน ภาคราชการส่วนภูมิภาค และภาคราชการส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดทำประชาคมด้านการท่องเที่ยว โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมมาร่วมเป็นพี่เลี้ยงด้วย ตั้งพิพิธภัณฑ์เมืองตากขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมและนำเสนอความเป็นมาศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับเมืองตากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดระบบเครือข่ายบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีการกำหนดประเภทแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีการพัฒนาแบบเน้นคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าด้านปริมาณและการเลือกแหล่งที่จะพัฒนา ควรมีการศึกษาผลกระทบ ความต้องการตลาดการท่องเที่ยว การสร้างจุดพักรถมาตรฐานทั้งของภาครัฐและเอกชนเพื่อบริการและดูแลของนักท่องเที่ยว โดยจุดพักรถนี้ต้องประกอบด้วย ห้องน้ำ ร้านขายของสะดวกซื้อ ชุมชายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และบริการอื่นๆ ที่น่าสนใจ

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านวังคำแคน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยวันชัย อัครทิวทอง (2549) มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาว ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจง กับบุคคลที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางตรงและทางอ้อม จำนวน 43 คน และทำการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างในการสนทนากลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 41 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจัดหมวดหมู่วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวมีศักยภาพมาก (ร้อยละ 61.76) ตัวชี้วัดศักยภาพที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1. อธยาศัยของผู้นำชุมชน และชุมชนบ้านวังคำแคน 2. ความพิเศษหรือสิ่งหายาก ไม่เหมือนใคร หาชมได้น้อยมาก และ 3. ความเหมาะสมในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 79.05, 75.31 และ 74.45 ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดศักยภาพที่มีคะแนนต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ 1. โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ 2. สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น

ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก ที่จอดรถ ห้องสุขา 3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 31.54, 34.11 และ 41.66 ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรค พบว่า สมาชิกกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เช่น การดูแลนักท่องเที่ยว การกำหนดอัตราค่าบริการแก่นักท่องเที่ยว วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร พาหนะนำเที่ยว การดูแลรักษาความปลอดภัย การป้องกันรักษาพืชพรรณไม้ธรรมชาติ และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดทำข้อมูลพื้นที่การท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา โบราณคดี พืชพรรณธรรมชาติ และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ท่องเที่ยวให้เหมาะสม กลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศและสอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ควรจัดทำเท่าที่จำเป็น ในส่วนชุมชนควรจัดเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยจัดฝึกอบรมให้ความรู้ และทัศนศึกษาดูงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในโครงการวิจัย เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยระหว่างเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant Observation and Non-Participant Observation) และการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) การสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในสามจังหวัดได้แก่ อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน โดยมีจำนวนประชากรนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 421,329 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดแพร่ ที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 237,930 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) และนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในจังหวัดน่าน ที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 235,220 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) โดยกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตลอดจนเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการสอบถามสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มประชากรจากการเปิดตารางของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ดังนี้

รายการ	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	เปิดตาราง Taro Yamane(คน)
นักท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ นักท่องเที่ยวชาวไทย	421,329	400
รวม		400
นักท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ นักท่องเที่ยวชาวไทย	237,930	400
รวม		400
นักท่องเที่ยวจังหวัดน่าน นักท่องเที่ยวชาวไทย	235,220	400
รวม		400
		1,200

ดังนั้นขนาดของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยแยกเป็นรายจังหวัด คือ จังหวัดอุดรดิตถ์มีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน จังหวัดแพร่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน และจังหวัดน่านมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน โดยรวมเป็นจำนวน 1,200 คน หลังจากที่ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ซึ่งกำหนดจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมและความเต็มใจจะให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยได้เลือกใช้ คือ การสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ซึ่งกำหนดจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมและความเต็มใจจะให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการวิจัย เช่น การเป็นผู้นำกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มและมีบทบาทสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกมีความละเอียดในทุกด้านที่ศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และสรุปผลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์ผู้มีบทบาทสำคัญหรือแกนนำในการดำเนินงานในผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ทั้ง 7 ผลิตภัณฑ์ และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 5 องค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 12 กลุ่ม ประกอบไปด้วยภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ใช้แรงงาน และชาวบ้านในท้องถิ่น ภาคส่วนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน เพื่อให้ตรวจสอบข้อมูลได้ถูกต้องมากขึ้น

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

เป็นการสังเกตการณ์ในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยวที่ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

3. การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเฉพาะ (Focus groups)

โดยการคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ใช้แรงงาน และชาวบ้านในท้องถิ่นกลุ่มละ 6-12 คน เพื่อให้สามารถเจาะลึกข้อมูลได้

4. แบบสอบถามเป็นการดำเนินการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ละผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านโดยใช้แบบสอบถามเป็นจำนวน 1,200 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

1. การวิเคราะห์ทางสถิติงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ร้อยละเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำอธิบายของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โดยใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อสะท้อนแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว

3. การสังเคราะห์ผลการวิจัย เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายงานวิจัยนี้ใช้เทคนิค Diamond Model ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วนำมาประเมินขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ประวัติจังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์อยู่ใต้สุดของภาคเหนือทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดแพร่ ทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตแนวพรมแดน 120 กิโลเมตร ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ประมาณ 7,854 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด ทิวเขาเหล่านี้ต่อเนื่องมาจากจังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง ได้ชื่อว่าเมืองแห่งพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานอันลึกลับของเมืองลับแล ดินแดนแห่งกลางสาดหวานหอม และบ้านเกิดของพระยาพิชัยดาบหักขุนศึกคู่บารมีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อุตรดิตถ์เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยมีการค้นพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสมัยอยุธยาและสมัยธนบุรีนั้นอุตรดิตถ์มีเมืองสำคัญ คือ เมืองพิชัย และเมืองสวางคบุรีซึ่งเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ซึ่งทั้งสองเมืองนั้นเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเดิมที่ตัวเมืองอุตรดิตถ์ในปัจจุบันนี้เป็นเพียงตำบลชื่อ “บางโพธิ์ทำอิฐ” ขึ้นกับเมืองพิชัย แต่เพราะบางโพธิ์ทำอิฐซึ่งอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำน่านมีความเจริญรวดเร็ว เพราะเป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้าสำคัญในหัวเมืองฝ่ายเหนือ ดังนั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะตำบลบางโพธิ์ทำอิฐขึ้นเป็นเมือง “อุตรดิตถ์” ซึ่งมีความหมายว่าทำน้ำแห่งทิศเหนือ แต่ยังคงขึ้นกับเมืองพิชัยอยู่ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 เมืองอุตรดิตถ์มีความเจริญขึ้นมากกว่าเมืองพิชัย เมืองอุตรดิตถ์จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัด และเมืองพิชัยเลื่อนลงไปเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นกับจังหวัดอุตรดิตถ์จนทุกวันนี้

คำขวัญ

“เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก”

การเดินทาง

โดยรถโดยสารประจำทางบริษัท ขนส่ง จำกัด มีรถโดยสารออกจากสถานีขนส่งหมอชิต 2 มีรถโดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศจากกรุงเทพฯ - สู่อุตรดิตถ์ทุกวัน รายละเอียดติดต่อ โทร. 0-2936-2852-66 www.transport.co.th หรือบริษัทขนส่งเอกชน เชิดชัยทัวร์ โทร. 02-936 0199 และวินทัวร์ โทร. 02-9363753-4

การเดินทางโดยรถยนต์ จังหวัดอุตรดิตถ์ห่างจากกรุงเทพฯ 491 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปได้ 2 เส้นทาง คือ

1. จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เข้านครสวรรค์ จากนั้นใช้เส้นทาง 117 เข้าพิษณุโลก และทางหมายเลข 11 จนถึงอุตรดิตถ์

2. ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ – สิงห์บุรี แล้วขับเลยไปถึงอำเภอบึงนาราง (ทางหลวงหมายเลข 311) แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 11 (สายอินทร์บุรี-ตากฟ้า) จนถึงทางหลวงหมายเลข 12 (พิษณุโลก-หล่มสัก) เลี้ยวซ้ายไปอีก 8 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 11 จนถึงอุตรดิตถ์

การเดินทางโดยรถไฟ จากสถานีรถไฟหัวลำโพงมีรถไฟไปอุตรดิตถ์ทุกวัน รายละเอียดติดต่อ โทร. 1690, 02-223 7010, 02-223 7020 หรือ www.railway.co.th

ฤดูกาลท่องเที่ยว (กิจกรรมและประเพณี)

1. งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาด เป็นงานรำลึกถึงวีรกรรมของพระยาพิชัยดาบหักจัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 - 16 เดือนมกราคมของทุกปี ณ บริเวณสนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหักในงานจะมีการ ออกธำเนาะของเหล่ากาชาดจังหวัด การแสดงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมรื่นเริงต่างๆ และพิธีบวงสรวงพระยาพิชัยดาบหัก

2. ประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า (วันอัฐมีบูชา) จัดขึ้นในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 คือประมาณเดือนพฤษภาคม ณ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล ในงานมีการจำลองพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า การน้อมจิตรำลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจนพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์มีการตกแต่งวัดอย่างสวยงามพร้อมปฏิบัติธรรมและเทศนาธรรม

3. งานมนัสการหลวงพ่โตและมหรหรรรมของดีเมืองพิชัย จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2 - 6 เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี บริเวณวัดพระธาตุเป็นงานมนัสการหลวงพ่โต พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่และชมมหรสพมากมายภายในงานอำเภพิชัย โทร. 055 - 252742 - 3

4. งานมนัสการพระแท่นศิลาอาสน์ พระพุทธบาทยุคลและพระนอนพุทธไสยาสน์ จัดขึ้นในช่วงขึ้น 8 ค่ำถึง 15 ค่ำ เดือน 3 ในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นวันมาฆบูชาของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล และวัดพระนอนพุทธบาทไสยาสน์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล มีการจัดงานสมโภช งานมหรสพและการออกร้านสินค้าพื้นเมือง ติดต่อกับเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง โทร. 055 - 442284, 055 - 513471 และอำเภอลับแล โทร. 055 - 442039

5. ประเพณีแห่น้ำขึ้นโรง จัดขึ้นในวันที่ 14 เดือนเมษายนของทุกปีบริเวณเชิงดอยม่อนอารักษ์ อำเภอลับแลมีการกรวดน้ำรดน้ำให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วด้วยการนำน้ำอบและน้ำหอมไปสรงตามศาลเจ้าซึ่งเป็นถิ่นสถิตในหมู่บ้าน โดยมีขบวนพิธีจากหมู่บ้านต่างๆ อัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์และเครื่องสักการะไปรอบเมือง แวะสักการะอนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ สรงน้ำพระเถระผู้ใหญ่ในวัดเจติยศรีวิหาร สักการะดวงวิญญาณบริเวณอนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร การแสดงถวายหน้าอนุสาวรีย์ และฟ้อนรำ

6. งานเทศกาลกลางสาธตหวานและมหรหรรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ จัดขึ้นประมาณปลายเดือนกันยายนของทุกปี ณ บริเวณสนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลางสาธตอันเป็นผลไม้ขึ้นชื่อของจังหวัด และผลไม้หลากหลายชนิดกำลังออกผล ในงานมีการออกร้านผลไม้ นิทรรศการทางวิชาการเกี่ยวกับกลางสาธต การประกวดกลางสาธต การประกวดธิดาสาธต แม่ข่ายเมืองลับแล ขบวนแห่ผลไม้การประกวดรถผลไม้ และการออกร้านสินค้าของดีจากทุกอำเภอ

7. งานเทศกาลวันกระเทียม จัดช่วงต้นเดือนมีนาคม บริเวณสนามกีฬาอำเภอป่าตอ มีการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกระเทียมและส่วนราชการต่างๆ ประกวดธิดากระเทียม ขบวนแห่ การละเล่นท้องถิ่น และมหรสพต่างๆ ติดต่ออำเภอป่าตอ โทร. 055 – 481045

8. งานดอกฝ้ายบานที่บ้านโคก จัดกลางเดือนธันวาคมของทุกปี ณ สนามกีฬาอำเภอบ้านโคก เพื่อเผยแพร่ผลผลิต ฝ้าย จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากฝ้าย สาธิตการทอผ้า ขบวนแห่ ประกวดธิดาฝ้าย และการละเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านโคก ติดต่อ อำเภอบ้านโคก โทร. 055 - 486124

อุณหภูมิเฉลี่ย

จังหวัดอุดรดิตถ์จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (Tropical Savannah Climate) โดยระยะช่วงฝนสลับกับช่วงอากาศแห้งแล้งแตกต่างกันชัดเจน และเนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง จึงทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวจัดในฤดูหนาว ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม - พฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียส ฤดูฝนระหว่างเดือนมิถุนายน - ตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,243 มิลลิเมตรต่อปี และฤดูหนาวระหว่างเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 15-17 องศาเซลเซียส

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จังหวัดอุดรดิตถ์มีสภาพภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงสลับซับซ้อน ประชากรส่วนใหญ่จังหวัดอุดรดิตถ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำพืชไร่และการปลูกไม้ผลนานาชนิด อาทิเช่น ฝรั่ง สับปะรด และทุเรียน เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจมีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทางเลือกใหม่ของนักเดินทาง ท่านจะได้ทั้งความสนุกสนาน เพลิดเพลินและสามารถนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบอาชีพ ทำให้เรียนรู้เข้าใจและมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญาองค์ความรู้ภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษเกษตรไทย โดยจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวชนบท ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมรูปแบบกิจกรรมและการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลายทั้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จนถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ท่ามกลางทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงามในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งจะมีกิจกรรมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวหลายๆ กิจกรรม แล้วแต่สภาพจุดท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่ง ได้แก่ การเข้าชมสวนเกษตร โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตในสวนหรือซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บได้ และมีการจำหน่ายสินค้ารวมทั้งสินค้าแปรรูปทางการเกษตรอื่นๆ โดยกิจกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ช่วง “Green Season”

นักท่องเที่ยวสามารถซื้อจากร้านชมสวนผลไม้ และชิมผลไม้รสชาติดี รวมทั้งดูการขนส่งผลไม้โดยใช้รถสลิงรอก แข่งผลไม้ข้ามภูเขา ลำห้วย มีที่เดียวในประเทศไทยตลอดจนการใช้รถจักรยานยนต์ที่มีตระกร้าด้านข้างไว้บรรทุกผลไม้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

ทุเรียนหลงลับแลและหลินลับแล

เมืองลับแลได้ชื่อว่าเป็นเมืองราชินีแห่งขุนเขา ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก มีสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาสูงและป่าดงดิบ ชาวบ้านมีอาชีพทำสวนเป็นส่วนใหญ่ ผลไม้จะปลูกบนภูเขา และไหลเขาแบบผสมผสาน ผลไม้ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ทุเรียนหลงลับแล ทุเรียนหลินลับแล ทุเรียนหมอนทองกลางสาด และลองกอง

ทุเรียนหลงลับแล มีขนาดผลเล็กถึงปานกลาง ทรงกลม หรือ รูปไข่ ฐานผลค่อนข้างกลม น้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 0.5 - 1.5 กิโลกรัม ก้านผลมีขนาดเล็ก เปลือกผลสีเขียวอมเหลือง ร่องพูไม่ชัดเจน เนื้อละเอียด สีเหลืองค่อนข้างจัด รสชาติหอมหวานมัน มีกลิ่นอ่อน

ทุเรียนหลินลับแล มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ คือ มีผลเล็ก น้ำหนัก 1.1-1.8 กิโลกรัม ผลทรงกระบอก ฐานผลเว้าลึก ปลายผลตัด ก้านผลมีขนาดเล็ก หนามผลโค้งแหลมคม เปลือกผลสีเขียวอมเหลือง เนื้อละเอียดมาก สีเหลืองอ่อน รสชาติหวานมัน มีกลิ่นอ่อน

ที่ตั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง อำเภอลับแลอยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ 9 กิโลเมตรไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ประมาณ 3 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 1041 อีก 6 กิโลเมตร ถึงอำเภอลับแล

ภาพ ก-1 ทุเรียนหลงลับแล

กลางสาด

กลางสาดเป็นผลไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยในช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม กลางสาดจะสุกแก่เต็มที่ และมีกลิ่นหอม ปัจจุบันการปลูกกลางสาดมีการปลูก และขยายพันธุ์มากที่สุดในเขตพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง และตำบลน่านกกก กลางสาดเป็นผลไม้ที่มีรสหวานจัด ทำรายได้ให้กับชาวลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงถือว่าเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญ และจังหวัดให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่ โดยจัดให้มีงานประเพณีการประกวดกลางสาดและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวลับแลเป็นประจำทุกปี

ที่ตั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง อำเภอลับแลอยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ 9 กิโลเมตรไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ประมาณ 3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 1041 อีก 6 กิโลเมตร ถึงอำเภอลับแล

ภาพ ก-2 กลางสาดจากสวนเกษตรกร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จังหวัดอุตรดิตถ์มีสภาพภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงสลับซับซ้อนประชากรส่วนใหญ่จังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำพืชไร่และการปลูกไม้ผลนานาชนิด ทำให้ภูมิทัศน์ในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นสีเขียวน่ามอง จังหวัดอุตรดิตถ์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลายแห่ง อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน วนอุทยานต้นสักใหญ่ เชื่อนสิริกิติ์ เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดอุตรดิตถ์นั้นเป็นการให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาเรียนรู้ การมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์ และให้นักท่องเที่ยวเกิดความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมมุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดอุดรดิตถ์ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing) ลักษณะของกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและใกล้ชิดกับธรรมชาติ การชมทิวทัศน์อาจทำได้ในลักษณะการเดินเล่นตามเส้นทางที่จัดไว้ให้ โดยให้นักท่องเที่ยวหยุดชมธรรมชาติ ณ จุดต่างๆ ทั้งนี้คุณค่าความงามของธรรมชาติและความสงบเป็นทรัพยากรนันทนาการที่สำคัญสำหรับกิจกรรมประเภทนี้ เป็นโอกาสหนึ่งที่ทำให้ นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายรูปและการบันทึก เทปวิดีโอวีดิทัศน์ธรรมชาติและสิ่งที่น่าสนใจอันเป็นรายละเอียดอยู่ในธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ป่า พืชหายาก

อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว

อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว มีพื้นที่ประมาณ 212,798 ไร่ หรือ 3,401.47 ตารางกิโลเมตร อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำปาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้น ตำบลนาขุม อำเภอบ้านโคก ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ และป่าเตรียมการสงวนป่าภูสอยดาว ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก พื้นที่อุทยานจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ แบ่งเขตชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สภาพพื้นที่เป็นป่าสมบูรณ์มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุดรดิตถ์ ยอดสูงสุดของภูสอยดาว มีความสูงจากน้ำทะเล 2,102 เมตร มีความสูงเป็นอันดับ 4 ของประเทศ

พรรณไม้และสัตว์ป่าสภาพป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยป่าหลายชนิด ได้แก่ ป่าสนเขาป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง พรรณไม้ที่สำคัญได้แก่ แดง ตู ตะเคียน ไม้วงศ์ยาง ไม้วงศ์ก่อ และสนสามใบ ขึ้นเป็นกลุ่มบนลานสนสนุนไพรหลายชนิด รวมถึงกล้วยไม้ชนิดต่างๆ อีกมากมายโดยเฉพาะรองเท้านารีอินทนนท์ ซึ่งเป็นกล้วยไม้ที่หายาก และพื้นล่างซึ่งเป็นดอกหญ้าชนิดต่างๆ

สัตว์ป่ามีอยู่ชุกชุมหลายชนิด ทั้งนี้เนื่องจากสภาพป่าติดต่อกับป่าของสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงทำให้สัตว์ป่าข้ามไป-มาได้ มีสัตว์ป่าที่หายากมีหลายชนิด เช่น กระต๊อ เลียงผา กวางแก้ง หมี นกชนิดต่างๆ เกือบ 200 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำจำพวกกบภูเขาเขียดแล้ว กะท่าง หรือซาลาแมนเดอร์ เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

น้ำตกกุสอยดาว เป็นน้ำตกที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี สะดวกในการเดินทาง เพราะอยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1268 (น้ำปาด-บ้านร่มเกล้า) สามารถท่องเที่ยวแบบไป-กลับได้ในวันเดียว

น้ำตกสายทิพย์เป็นน้ำตกที่อยู่บนลานสนกุสอยดาวมีน้ำเฉพาะฤดูฝน เนื่องจากมีความชุ่มชื้นสูง จึงมีมอสขึ้นปกคลุมตามก้อนหินเหมือนพรมสีเขียว สร้างความสวยงามตามธรรมชาติอย่างยิ่ง

ลานสนกุสอยดาวเป็นภูเขาหินทรายยอดตัดเช่นเดียวกับภูกระดึง ระดับความสูงประมาณ 1,600-1,650 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ ปกคลุมด้วยสนสามใบ ซึ่งขึ้นเป็นกลุ่มพืช พืชชั้นล่างประกอบด้วย หงอนนาค สร้อยสุวรรณา กระดุมเงิน และดอกหญ้าอีกหลายชนิด เป็นทุ่งดอกหญ้าที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ซึ่งดอกไม้เหล่านี้จะบานในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงตุลาคม ยังมีความท้าทายอีกรูปแบบ คือ การพิชิตยอดสูงสุด กุสอยดาวมีความสูงประมาณ 2,102 เมตร ความสูงอันดับที่ 4 ของประเทศ การเดินทางท่องเที่ยวควรมีเจ้าหน้าที่นำทาง และไม่อนุญาตให้ขึ้นในฤดูฝน

การเดินทาง ใช้เส้นทาง อุตรดิตถ์-น้ำปาด (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1047) ออกจากจังหวัดอุตรดิตถ์จนถึงเขตอำเภอน้ำปาด ให้เลี้ยวรถเข้าไปโดยใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1239 จากนั้นขับรถต่อไปอีกประมาณ 46 กิโลเมตร แล้วจึงเลี้ยวรถเข้าตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1268 ขับรถต่อไปอีกประมาณ 19 กิโลเมตร จะถึงอุทยานแห่งชาติกุสอยดาว

ข้อจำกัด

- บนลานสนไม่มีร้านอาหารและบ้านพัก มีเฉพาะลานกางเต็นท์ ห้องน้ำ ห้องสุขา มีเต็นท์และ เตาถ่านให้เช่า

- ลานสนกุสอยดาว ต้องเดินเท้าระยะทาง 6.5 กิโลเมตรใช้เวลา 4-6 ชั่วโมง หลังจากเวลา 14.00 น. จะไม่อนุญาตให้เดินขึ้น เนื่องจากอาจเกิดอันตรายระหว่างการเดินทาง ซึ่งใช้เวลานานและช่วงเวลากลางคืนจะเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง

- อากาศบนลานสนค่อนข้างหนาวจัด จึงควรจัดเตรียมอุปกรณ์กันหนาวให้เพียงพอ

- ในช่วงหน้าแล้งหากไม่มีน้ำทางอุทยานแห่งชาติฯ จะปิดการให้บริการท่องเที่ยวบนลานสน

ภาพ ก-3 แผนที่เส้นทางอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว

ภาพ ก-4 บริเวณสำหรับทำกิจกรรมลานสนบนภูสอยดาว

ภาพ ก-5 บรรยากาศลานสนบนภูสอยดาว

วนอุทยานต้นสักใหญ่

ต้นสักใหญ่ ถูกค้นพบเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2470 ในพื้นที่บ้านปางเกลือ หมู่ 4 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเคยเป็นพื้นที่สัมปทานทำไม้ของบริษัท อีสต์เอเชียติก จำกัด ประเทศเดนมาร์ก ที่เข้ามาลงทุนทำไม้สักในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2437 มีผู้เห็นป้ายต้นสักใหญ่ บริเวณกิโลเมตรที่ 56-57 ลึกเข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร บริษัททำไม่ได้ทำรั้วล้อมรอบไว้ ในปี พ.ศ.2495 - 2497 ร.ต.ประเสริฐ พุทธิพิทักษ์ ป่าไม้แขวงห้วยแมง สำนักงานป่าไม้เขตแพร่ วัดความความสูงระดับอก 1.30 เมตร จากพื้นดินเท่ากับ 948 เซนติเมตร และได้ถ่ายภาพออกเผยแพร่ให้ประชาชนทราบก่อนที่จะถูกพายุพัดเรือนยอดหักเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2520 ต้นสักมีความสูง 47.8 เมตร

ปัจจุบันต้นสักใหญ่มีความสูงไม่ต่ำกว่า 38.5 เมตร อายุของต้นสักใหญ่ ประมาณได้ไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี (วัดโดยอาศัยเทียบเคียงขนาดและจำนวนวงจากต่อไม้สัก) และเนื่องจากลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ลำต้นเป็นโพรงไม้คู้ค่าในการนำมาทำสินค้า จึงทำให้ต้นสักใหญ่รอดพ้นจากการทำไม้ในอดีต เหลือไว้เป็นอนุสรณ์ให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสชมและศึกษาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2511 นายเวทย์ นิจถาวร ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ ขอความเห็นชอบจัดตั้งเป็นวนอุทยานต้นสักใหญ่ บริเวณเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ กรมป่าไม้จึงได้มีหนังสือฉบับแรกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2511 เห็นชอบความริเริ่มของจังหวัดอุตรดิตถ์

ทรัพยากรป่าไม้ สภาพป่าไม้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ประกอบด้วยป่า 2 ประเภท คือ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หนาแน่นไปด้วยพรรณไม้ที่สำคัญ และมีค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น สัก มะค่าโมง ไม้แดง ประดู่ ชิงชัน ตะแบก ฯลฯ อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น หมูป่า อีเห็น ไก่ป่า และนกนานาชนิด

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ พื้นที่วนอุทยานต้นสักใหญ่ ภูมิประเทศ โดยทั่วไปสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 200-300 เมตร เป็นภูเขาสูงต่ำสลับซับซ้อน บางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขา

สภาพภูมิอากาศภูมิอากาศ โดยทั่วไปค่อนข้างร้อน ฝนตกปานกลาง อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ประมาณ 38 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 19 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนวัดได้โดยเฉลี่ย 1,100 - 1,200 มิลลิเมตรต่อปี

ความรู้เกี่ยวกับสัก สักมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ *Tectonagrandis* L.F. มีชื่อสามัญ Teak อยู่ในวงศ์ Labuatae เป็นไม้ผลัดใบในป่าเขตร้อน มีถิ่นกำเนิดทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย พม่า ไทย ลาว (ส่วนที่ติดภาคเหนือของไทย) ประเทศอินโดนีเซีย และหมู่เกาะอินเดียตะวันออก ไม้สักจะขึ้นอยู่ในป่าเบญจพรรณบนพื้นที่ที่เป็นภูเขาดินมีการระบายน้ำดี โดยเฉพาะดินที่เกิดจากดินทรายและดินดาน สภาพดินเป็นดินลึกและมีความชุ่มชื้นเหมาะสม ความลาดชันไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ ที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 100-700 เมตร บางครั้งอาจพบอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,000 เมตร ปริมาณน้ำฝนระหว่าง 500-2,500 มิลลิเมตรต่อปี มีฤดูแล้งประมาณ 6 เดือน คือ ประมาณเดือน พฤศจิกายน-เมษายน และมีฤดูฝนประมาณ 6 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ไม้สักเป็นไม้ที่ไมทนร่ม สามารถเจริญเติบโตในช่วงอุณหภูมิ 13-40 องศาเซลเซียส

การบำรุงรักษาต้นสักใหญ่ จากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรต้นสักใหญ่ ทรงปลูกต้นสัก จำนวน 1 ต้น และมีพระราชกระแสรับสั่ง ให้บำรุงดูแลรักษาต้นสักใหญ่ ให้มีอายุยืนนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้สนองพระราชเสาวนีย์ดังกล่าว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการบำรุงรักษาต้นสักใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน มีการศึกษาและบำรุงรักษาต้นสักใหญ่ทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยได้เชิญ ศาสตราจารย์ ชูพงษ์ สุขุมลันท์ ศาสตราจารย์ระดับ 10 ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการบำรุงรักษาต้นสักใหญ่ ซึ่งท่านได้เดินทางมาศึกษาและดูแลบำรุงต้นสักใหญ่เดือนละ 1 ครั้งๆ ละ 2 วัน อย่างต่อเนื่อง และพบว่าต้นสักใหญ่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเส้นรอบวง โดยวัดความเจริญเติบโตที่ความสูงจากพื้นดิน 1.30 เมตรได้ 9.48 เมตร และสูง 38.5 เมตร

การเดินทาง จากอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 สายพิษณุโลก-เด่นชัย ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 110-111 สี่แยกบ้านวังสีสุบแยกไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1045 สายอุดรดิตถ์ เชื่อมสิริกิติ์ เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1146 ถึงสามแยกสักใหญ่ เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1047 ประมาณ 9 กิโลเมตร ถึงทางเข้าวนอุทยานต้นสักใหญ่

ข้อจำกัด วนอุทยานต้นสักใหญ่ ไม่มีบ้านพักหรือค่ายพักแรมบริการ หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะไปพักแรมค้างคืน ต้องนำเต็นท์ไปเอง มีบริการห้องสุขา วนอุทยานต้นสักใหญ่ ไม่มีอาหารไว้บริการ จึงควรจัดเตรียมไปเอง

ภาพ ก-6 อุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่

ภาพ ก-7 ต้นสักใหญ่ที่สุดในโลกอุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่

เขื่อนสิริกิติ์

เขื่อนดินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้ก่อสร้างขึ้นตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำน่าน เดิมชื่อ เขื่อนผาช่อม ต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขนานนามว่า “เขื่อนสิริกิติ์” เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2511 ก่อสร้างขึ้นโดยปิดกั้น แม่น้ำน่าน ณ บริเวณเขาผาช่อม ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 58 กิโลเมตร มีประมาณ 873,000 ไร่ โครงการระยะที่ 3 นี้ ยังไม่ได้ดำเนินการแผนพัฒนาลุ่มน้ำน่านนี้ เป็นการวางแผนที่จะนํานํ้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ อย่างเต็มที่ จึงได้วางแผนให้เกี่ยวโยงกันทั่วลุ่มน้ำ คือ ตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ กำหนดระบบบริหารจัดการ และการใช้นํ้า ให้เกิดประโยชน์หลายๆ อย่าง รวมทั้งได้กำหนดขั้นตอน

ของการพัฒนา ให้เหมาะสมกับภาวะท้องที่เป็นระยะๆ ไป โดยท้องที่ส่วนใหญ่ของทุ่งราบสองฝั่งแม่น้ำน่าน มักถูกน้ำท่วมเป็นประจำ การพัฒนาจึงต้องสร้างเขื่อนเก็บน้ำขึ้นก่อนที่จะสร้างเขื่อนทดน้ำ และระบบส่งน้ำ เพราะหากก่อสร้างเขื่อนทดน้ำ และระบบส่งน้ำก่อน น้ำที่ท่วมนอกจากจะทำความเสียหายให้แก่การเพาะปลูกเช่นเดิมแล้ว ยังทำความเสียหายให้แก่งานก่อสร้างเขื่อนทดน้ำและระบบส่งน้ำอีกด้วย ดังนั้น จึงได้มีการก่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งเป็นเขื่อนเก็บน้ำขึ้นก่อนเขื่อนอื่นๆ

การดำเนินการก่อสร้าง

การก่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ ได้แบ่งงานออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนตัวเขื่อนและองค์ประกอบกับส่วนโรงไฟฟ้าและองค์ประกอบ การก่อสร้างตัวเขื่อนและองค์ประกอบ ดำเนินการโดยกรมชลประทาน งานด้านนี้เป็นการก่อสร้างถนนเข้าห้วยงาน ท่าเทียบเรือ งานเปิดหน้าดิน งานก่อสร้างตัวเขื่อน อุโมงค์ผันน้ำ อุโมงค์ส่งน้ำลงแม่น้ำ อุโมงค์ส่งน้ำเข้าเครื่องกังหันน้ำ อาคารรับน้ำอุโมงค์ระบายน้ำล้น งานขุดดินและหินบริเวณฐานรากของโรงไฟฟ้า งานก่อสร้างตัวเขื่อนและองค์ประกอบได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์เขื่อนสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2514 งานก่อสร้างตัวเขื่อนและองค์ประกอบได้แล้วเสร็จเมื่อปี 2515

การก่อสร้างโรงไฟฟ้าและองค์ประกอบดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย งานด้านนี้ได้เริ่มตั้งแต่ปี 2511 โดยดำเนินการก่อสร้างสายส่งแรงสูง 115 กิโลโวลต์ ระหว่างอุตรดิตถ์กับเขื่อนสิริกิติ์ ก่อสร้างโรงไฟฟ้าและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้างานวางท่อเหล็ก นำน้ำเข้าโรงไฟฟ้า และงานก่อสร้างสายส่งแรงสูง 230 กิโลโวลต์ ช่วงเขื่อนสิริกิติ์-พิษณุโลก พร้อมกันนี้ ได้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าเขื่อนสิริกิติ์ รวม 3 ชุด กำลังผลิตชุดละ 125,000 กิโลวัตต์ รวมกำลังผลิต 375,000 กิโลวัตต์

โรงไฟฟ้าและองค์ประกอบได้แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพร้อมสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อนสิริกิติ์ และโรงไฟฟ้าอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2520 หลังจากงานก่อสร้างตัวเขื่อน และโรงไฟฟ้าเสร็จเรียบร้อยแล้ว กรมชลประทานได้มอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รับผิดชอบในการควบคุมดูแลรักษาเขื่อน

สถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยวภายในเขื่อนสิริกิติ์

1. ตำนานเขื่อนสิริกิติ์ เป็นตำนานกรรมาของพระบรมวงศานุวงศ์ที่เสด็จมาแปรพระราชฐาน อยู่บริเวณจุดสูงสุดของเขื่อน เปิดให้นักท่องเที่ยวชมเฉพาะภายนอกเท่านั้น
2. หมู่บ้านเรือ คือ หมู่บ้านตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งเป็นโครงการหลวงที่จะช่วยเกษตรกรด้านการประมง
3. สวนสุมาลัย คือ สวนที่ทางเขื่อนสิริกิติ์ จัดตั้งขึ้นเพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่พระองค์ทรงมีพระชันษา ครบ 50 พรรษา ภายในสวนมีประติมากรรมสู่แสงสว่าง อันเป็นสัญลักษณ์ของสวนสุมาลัย
4. พระธาตุกลางน้ำ ดอยพระธาตุศิลาปะมอญ ตั้งเด่นอยู่บนเขาที่ล้อมรอบด้วยน้ำของเขื่อนสิริกิติ์ เป็นโบราณสถานอันสำคัญขึ้นหนึ่งของจังหวัดอุตรดิตถ์

5. สะพานเฉลิมพระเกียรติบรมราชินีนาถ เป็นสะพานแขวน ด้วยสายเคเบิลสวยงามทอดกลางผ่านเขื่อนสิริกิติ์ มีลักษณะที่สวยงามและโดดเด่น

6. พระพุทธสิริสัตตราช (หลวงพ่ोजัดกษัตริย์) จำลองมาจากพระพุทธรูปในจังหวัดยโสธรจำลองมาประดิษฐาน ณ เขื่อนแห่งนี้เพื่อให้คนได้เคารพบูชา

7. สันเขื่อนสิริกิติ์ มีลักษณะเป็นโค้งเว้าที่สวยงาม เหมาะแก่การชมทัศนียภาพในตอนเช้า

8. ศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเขื่อนสิริกิติ์ จำหน่ายอาหารพื้นเมือง และของฝากจากเขื่อนสิริกิติ์

การเดินทาง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1045 (เขื่อนสิริกิติ์-ท่าปลา) ถึงเขื่อนสิริกิติ์ ระยะทาง 58 กิโลเมตร

ภาพ ก-8 โรงผลิตไฟฟ้า เขื่อนสิริกิติ์

ภาพ ก-9 บริเวณด้านหน้าเขื่อนสิริกิติ์

เขื่อนดิน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

เขื่อนท่าปลาหรือเขื่อนดิน จัดเป็นเขื่อนดินที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย อยู่ในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ กันแม่น้ำน่าน ที่ไหลลงมาจากอำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน เดิมอยู่ในความดูแลของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายหลังได้ติดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงาน และมอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบดูแลต่อไป ทั้งนี้พื้นที่เหนือเขื่อนเป็นแอ่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ด้วย

การล่องแพเหนือเขื่อนดินถือเป็นท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกทาง โดยจะมีเรือที่ลากแพแล้วไปผูกติดกับเกาะกลางทะเลสาบ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงธรรมชาติป่าเขา และสายน้ำได้อย่างใกล้ชิดนอกจากนั้น นักท่องเที่ยวต้องการนั่งเรือไปชมวิถีชีวิตการจับปลาของชาวบ้านจะมีเรือเล็กมารับนักท่องเที่ยวไปตามจุดต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถที่จะหาซื้อปลาที่จับได้ นำกลับไปทำเป็นอาหารได้อีกด้วย

เขื่อนดินเป็นเขื่อนกักน้ำขนาดใหญ่ สร้างขึ้นโดยกรมชลประทานเมื่อปี พ.ศ.2510 เพื่อใช้ในการเกษตรของชาวบ้าน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าปลา และอำเภอตรอน บริเวณพื้นที่ใต้เขื่อนดินเคยเป็นที่ตั้งของอำเภอท่าปลามาก่อน เมื่อกรมชลประทานได้ทำการสำรวจสร้างเขื่อนได้มีการอพยพชาวบ้านขึ้นมาอยู่ในพื้นที่สูงๆ คือ อำเภอท่าปลาในปัจจุบัน

ภายหลังการสร้างขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำ ทำให้เขื่อนดินกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา น้ำจืดขนาดใหญ่ กรมชลประทานได้เข้ามาส่งเสริมอาชีพการทำประมงให้กับชาวบ้าน นอกจากนั้นยังมีการนำพันธุ์ปลาน้ำจืดหลายสิบชนิด อาทิ ปลากดคัง ซึ่งเป็นปลาที่มีชื่อของเขื่อนดิน ปลากะสูบ ปลากะบาน ปลาอีสง ปลาสรวย รวมถึงกุ้งก้ามกรามมาปล่อยไว้ อันเป็นการส่งเสริมอาชีพประมงให้กับชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณเหนือเขื่อนดิน

บ้านท่าเรือ นับเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีอาชีพทำการประมง เพราะตั้งอยู่ติดกับเขื่อนดิน ทุกๆ วันจะมีชาวบ้านออกเรือไปหาปลาอยู่กลางทะเลสาบ มีการสร้างนั่งร้านบนแพหาปลาแบบง่ายๆ วิธีการตกปลาของชาวบ้านท่าเรือนับเป็นวิธีการที่เรียบง่ายและไม่เหมือนใคร โดยจะนำข้าวโพดมาโรยเพื่อล่อปลารอบๆ แพ ก่อนที่จะนำเชือกติดตะขอเบ็ดผูกไว้กับปลายมือ ส่วนใหญ่ปลากดคังจะนำไปขายที่ท่าเรือและมีพ่อค้ามารับซื้อ นอกเหนือจากอาชีพประมงที่สร้างรายได้เป็นล่ำเป็นสันให้กับชาวบ้านท่าเรือแล้ว การล่องแพเพื่อเที่ยวชมความงามของทะเลสาบเหนือเขื่อนดิน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักในธรรมชาติโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนที่นี่เป็นจำนวนมาก จนบางครั้งทำให้จำนวนของแพไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว การล่องแพเหนือเขื่อนดิน ถือเป็นท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกทางหนึ่ง เรือที่ลากแพแล้วไปผูกติดกับเกาะกลางทะเลสาบ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงธรรมชาติป่าเขาสายน้ำได้อย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการนั่งเรือไปชมวิถีชีวิตการจับปลาของชาวบ้าน โดยมีเรือเล็กมารับนักท่องเที่ยวไปตามจุดต่างๆ

ราคาแพที่พัก

นักท่องเที่ยวสามารถล่องแพแบบค้างคืน หรือแบบไปเช้า-เย็นกลับก็ได้ การล่องแพแบบค้างคืนและแบบไปเช้า-เย็นกลับ มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

แพขนาดเล็ก ความจุไม่เกิน 20 คน ค้างคืน ราคา 3,000 บาท ไปกลับ 2,500 บาท

แพขนาดกลาง ความจุไม่เกิน 25 คน ค้างคืน ราคา 3,500 บาท ไปกลับ 3,000 บาท

แพขนาดใหญ่ ความจุไม่เกิน 40 คน ค้างคืน ราคา 4,000 บาท ไปกลับ 3,500 บาท

การล่องแพของชาวบ้านท่าเรือสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเป็นชาวอุดรดิตถ์ บางครั้งมีนักท่องเที่ยวที่มาจากเชียงใหม่ พิษณุโลก แพร่ น่าน ด้วย

การเดินทาง จากจังหวัดอุดรดิตถ์ไปทางทิศตะวันออกตามถนนสายอุดรดิตถ์ – ท่าปลา ประมาณ 20 กิโลเมตร จะมีทางเลี้ยวซ้ายเข้าเขื่อนดินอีก 10 กิโลเมตร เมื่อไปถึงตัวอำเภوتاปลาจะมีทางเข้าไปหมู่บ้านท่าเรืออีกประมาณ 5 กิโลเมตร บริเวณท่าเรือจะมีบริการแพนำเที่ยวเปิดตลอดทุกวัน

ข้อจำกัด

- นักท่องเที่ยวควรสวมเสื้อชูชีพขณะเดินทางล่องแพ หากว่ายน้ำไม่เป็น
- นักท่องเที่ยวควรเตรียมสัมภาระ และเครื่องนุ่งห่มให้เพียงพอในฤดูหนาว

ภาพ ก-10 แผนที่เขื่อนดิน อำเภوتاปลา

ภาพ ก-11 จุดล่องแพ บริเวณหมู่บ้านท่าเรือ

ภูเมี่ยง

ประวัติความเป็นมา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมี่ยง-ภูทอง ได้ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อ พ.ศ. 2520 มีเนื้อที่ประมาณ 435,320 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอน้ำปาด กิ่งอำเภอทองแสนขัน อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ติดต่อกันเป็นเทือกเขายาวในแนวทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ กับทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีพื้นที่ราบน้อย เป็นป่าต้นน้ำลำธารของลำน้ำภาค ลำน้ำตรอน ห้วยน้ำจวง ห้วยพังงา และห้วยเนียม เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ มีภูมิอากาศเป็นปกติ ไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป มีฝนตกต้องตามฤดูกาล คือ จะเริ่ม ตกราวเดือนเมษายน และจะหยุดตกในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ลักษณะฝนตกเป็นแบบพาราๆ

ชนิดป่าพรรณไม้ และสัตว์ป่า สภาพป่าแบ่งเป็น 2 ชั้น ซึ่งเห็นได้ไม่เด่นชัดนัก คือ บริเวณเชิงเขาจะเป็นป่าเต็งรังผสมกับป่าเบญจพรรณ ส่วนบริเวณสันเขาจะเป็นป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา สลับกับ พุ่ม หนุ่ย และป่าไผ่ พรรณไม้ที่สำคัญได้แก่ เต็ง รัง ยาง เหียง ประดู่ ชิงชัน ตะเคียน เคี่ยมคะนอง นนทรี กะบก กะบาก แดง สมอ ก่อ พยุง หว้า มะค่า มะยมป่า มะม่วงป่า ตีนนก ลำไยป่า ดี้ว แต้ว ไทร พรรณไม้พื้นได้แก่ อ้อยช้าง ตะแบก จีวป่า มะขามป้อม ส้าน กระโดน พรรณไม้พื้นล่าง ได้แก่ กล้วยป่า ไผ่ หวาย ระกำ และว่าน ต่างๆ

สัตว์ป่าสงวนที่พบได้แก่ เสียงผา สัตว์ป่าจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ กระตัง ช้างป่า เสือโคร่ง เสือ ดาว เสือไฟ กวาง เก้ง กระเจง หมูป่า หมาไน หมาป่า หมี แมวป่า แมวดาว อีเห็น ลิง ลิงลม ค่าง บ่าง ชะนี กระรอก กระรอกบิน นาก จำพวกนก ได้แก่ นกขุนทอง กาน้ำใหญ่ กาน้ำเล็ก นกกระสา นกเป็ดน้ำ ไก่ป่า ไก่ฟ้า นกกะปูด นกขุนแผน นกแก้ว นกเป็ดน้ำ นกโพระดก นกเงือก นกหัวขวาน นกพญาไฟ นกเขา นกเอี้ยง

นกกระยาง นกกางเขน สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่าปูลู เต่าเหลือง เต่าदीอย เต่าน้ำ ตะพาบน้ำ เขี้ย ตะกวด งูเหลือม งูหลาม งูจงอาง

จุดเด่นที่น่าสนใจ มียอดเขาสูงสุด คือ ยอดภูเมี่ยงสูง 1,564 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีสภาพเป็นหน้าผา สูงชัน และยอดเขาภูทองสูงประมาณ 1,249 เมตร จากระดับน้ำทะเล นอกจากนี้มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกตาดจวง น้ำตกห้วยทราย และน้ำตกห้วยกอย เป็นต้น

การเดินทาง จากตัวเมืองอุดรดิตถ์ ใช้ทางหลวงหมายเลข 11 พิษณุโลก-เด่นชัย จนถึงกิโลเมตรที่ 107 สามแยกบ้านป่าขุ่น จากนั้นแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 1047 ไปจนถึงทางแยกเข้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติคลองตรอน แล้วเดินทางต่อไปอีก 3 กิโลเมตร

ข้อจำกัด ภูเมี่ยงไม่มีอาหารและห้องน้ำไว้บริการ หากขึ้นไปต้องเตรียมอาหารไปเอง

ภาพ ก-12 บริเวณยอดสูงสุดบนยอดภูเมี่ยง

น้ำตกแม่พูล

น้ำตกแม่พูล เป็นน้ำตกที่เกิดจากการตกแต่งธารน้ำเลียนแบบธรรมชาติ โดยการเทพูนให้น้ำไหลลดหลั่นจากบนเขาสูงลงมา ดูคล้ายน้ำตกธรรมชาติสูงหลายชั้น สภาพโดยรอบร่มรื่น บริเวณใกล้ๆ น้ำตกเป็นสวนกลางสาด บริเวณน้ำตกมีร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหาร และที่จอดรถไว้บริการ

ที่ตั้ง หมู่ 4 บ้านต้นเกลือ ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์

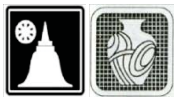
การเดินทาง จากอำเภอมืองถึงอำเภอลับแล ระยะทาง 8 กิโลเมตร จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 1043 ประมาณ 12 กิโลเมตร หรือ ขึ้นรถสองแถวที่ถนนตุลาสถิตย์ ในตัวเมืองรถจะออกทุก 30 นาที ตั้งแต่เวลา 06.00-17.30 น.

ภาพ ก-13 น้ำตกแม่พูล

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

พิธีอัฐรมิบูชา

จังหวัดอุตรดิตถ์มีการจัดพิธีวันอัฐรมิบูชาขึ้นเป็นประจำทุกปี ณ วัดทุ่งยั้ง ภายในงานมีงานพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พิธีห่ม “พระธาตุเจดีย์” ทรงระฆังสมัยกรุงสุโขทัย ฐานสี่เหลี่ยมกว้าง-ยาว 22.20 เมตร สูง 25 เมตร ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระนลาฏ (หน้าผาก) ตั้งตระหง่านอยู่ข้างหลังวิหารของวัด ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อหลักเมือง” หรือ “หลวงพ่อประธานเฒ่า” พระคู่เมืองอันเป็นที่เคารพสักการะของชาวตำบลทุ่งยั้งมายาวนาน และการแสดงมหรสพ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ประกอบด้วย การแสดงพระธรรมเทศนา ขบวนสมมติเหตุการณ์พิธีอัฐริกษิณพระบรมศพจำลอง นำโดยคณะสงฆ์ 500 รูป พร้อมด้วยคณะพรหมณ์ เทวดา นางฟ้า พระสาวกและสาธุชน เวียนทักษิณาวัตรอบมณฑลพิธีที่จำลองให้เป็นมกุฎพันธเจดีย์ ซึ่งเป็นเนินสูงอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองกุสินารา แล้วอัฐริกษิณประดิษฐานเหนือจิตกาธานจำลองเพื่อประกอบพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ

ภาพ ก-14 พิธีห่ม “พระธาตุเจดีย์” ทรงระฆังสมัยกรุงสุโขทัย

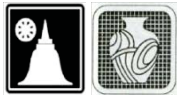

ภาพ ก-15 ขบวนแห่พิธีอัฐมีบูชา

ภาพ ก-16 การแสดงวันอัฐมีบูชา

วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง หรือ วัดพระบรมธาตุ ตั้งอยู่ที่กลางเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าสร้างขึ้นเมื่อใด เป็นวัดโบราณประดิษฐานพระมหาธาตุประจำเมืองทุ่งยั้ง เมืองโบราณตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยตามตำนานการสร้างพระบรมธาตุกล่าวว่า สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ผู้ครองเมืองสุโขทัย ได้เชิญพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบรรจุไว้ในถ้ำใต้ดินโดยขุดลงไปเป็นถ้ำแล้วก่อพระธาตุไว้ โดยลักษณะเดิมของพระบรมธาตุเมืองทุ่งยั้งคงเป็นรูปเจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์ แต่ต่อมา มีการบูรณะเพิ่มเติมโดยพญาตะก่าพ่อค้าไม้ชาวพม่าในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วง

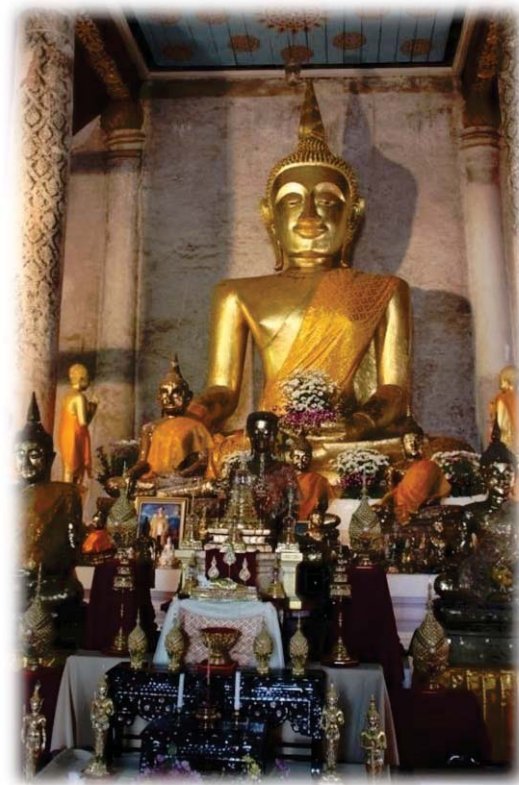
ก่อนปี พ.ศ. 2444 เป็นลักษณะเจดีย์อย่างพม่า จนใน พ.ศ. 2451 ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทำให้ยอดพระบรมธาตุเจดีย์หักพังลงมา หลวงพ่อแก้วสมภารวัดพระบรมธาตุ ในขณะนั้นได้เป็นหัวหน้าปฏิสังขรณ์ซ่อมเพิ่มเติม ดังรูปแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน

ที่ตั้ง ตรงข้ามตลาดสดเทศบาลทุ่งยั้ง ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง ตำบลทุ่งยั้ง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 102 ประมาณ 4 กิโลเมตร

ภาพ ก-17 บริเวณวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

ภาพ ก-18 วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

วัดพระแท่นศิลาอาสน์

วัดพระแท่นศิลาอาสน์ เดิมชื่อ วัดมหาธาตุ ตั้งอยู่ที่บนเนินเขา บ้านทุ่งยั้ง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดธรรมยุติกนิกาย ประชาชนได้ร่วมใจกันจัดสร้างขึ้นเป็นวัดประมาณ พ.ศ. 1920 มีที่ดินวัดจำนวน 180 ไร่ ชาวบ้านมักนิยมเรียกสั้นๆ ว่า “วัดพระแท่น” ตามชื่อของหมู่บ้าน ได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญพ.ศ. 2547 วัดพระแท่นศิลาอาสน์มีปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดาร ในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระองค์ได้เสด็จนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ เมื่อปี พ.ศ. 2283 ทางราชการได้นำพระแท่นศิลาอาสน์ไปประดิษฐานไว้ในตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะพิเศษของพระอาราม พระอุโบสถ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กหลังคาลาด 2 ชั้น มุงกระเบื้อง ประดับช่อฟ้าใบระกาทางหงส์ หน้าบันลายปูนปั้น ชุ่มหน้าต่างเป็นลายปูนปั้น ปิดทึบไม่มีบานหน้าต่าง ลักษณะแบบมหาอุดพระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 พระวิหาร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กหลังคาลาด 3 ชั้น มุงกระเบื้อง ประดับช่อฟ้าใบระกา ทางหงส์ หน้าบันลายปูนปั้น ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยปางต่างๆ หลายองค์อยู่ในพระวิหาร

พระแท่นศิลาอาสน์ เป็นศิลาแลง มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 8 ฟุต ยาวประมาณ 10 ฟุต สูง 3 ฟุต ที่ฐานพระแท่นประดับด้วยลายกลีบบัวโดยรอบ มีพระมณฑปครอบอยู่ภายในพระวิหารพระแท่นศิลาอาสน์

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น อยู่ในบริเวณวัดพระแท่นศิลาอาสน์ในศาลาการเปรียญเก่าตกแต่งแบบล้านนาก่อตั้งโดยพระครูสมุทรเฉลิมศิลป์ ชยปาโลด้านหน้าประดับประดาไปด้วยไม้ดอกและสวนสมุนไพร ชั้นล่างจำหน่ายของที่ระลึกและสมุนไพร ส่วนด้านบนเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จัดแสดงเครื่องใช้สอยสมัยโบราณ สมุนไพรและเครื่องมือปรุงสมุนไพรสมัยโบราณ เครื่องปั้นดินเผาหม้อและไหเคลือบ ธรรมมาสน์เก่า พระพุทธรูป เป็นต้น

ที่ตั้ง หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตั้งอยู่ที่บ้านพระแท่น ตำบลทุ่งยั้ง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 102 ประมาณ 4 กิโลเมตร เลี้ยววัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง และวัดพระยืนพุทธบาทยุคลไปเล็กน้อย

ภาพ ก-19 วัดพระแท่นศิลาอาสน์

ภาพ ก-20 พระแท่นศิลาอาสน์

อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

ประดิษฐานอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติของท่านในความองอาจ กล้าหาญ รักชาติและเสียสละ เมื่อครั้งพระยาพิชัยซึ่งครองเมืองพิชัยในสมัยธนบุรี ท่านได้สร้างเกียรติประวัติไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2316 พม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัยได้ยกทัพไปสกัดทัพพม่าจนแตก พ่ายกลับไป การรบในครั้งนั้นดาบคู่มือของพระยาพิชัยได้หักไปหนึ่งเล่ม แต่ก็ยังรบได้ชัยชนะต่อทัพพม่าด้วย วีรกรรมดังกล่าว จึงได้สมญานามว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” อนุสาวรีย์แห่งนี้ออกแบบและหล่อโดยกรมศิลปากร

พิพิธภัณฑ์ดาบเหล็กน้ำพี้ใหญ่ที่สุดในโลก ในอาคารด้านซ้ายมือของอนุสาวรีย์พระยาพิชัยเป็นแหล่งรวบรวมเรื่องราวของเหล็กน้ำพี้อาวุธโบราณ เครื่องใช้สมัยต่างๆ ตลอดจนเครื่องรางของขลังที่ทำจากเหล็กน้ำพี้ และยังเป็นทีเก็บรักษาดาบเหล็กน้ำพี้ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก มีความยาว 9.24 เมตร มีน้ำหนัก 450 กิโลกรัม ใช้เหล็กน้ำพี้ 557.8 กิโลกรัม มีฝักดาบและด้ามเป็นประตูปังลวดลายมุกหุ้มปกเงินสลักลาย ดาบทำด้วยเหล็กน้ำพี้โดยหาซื้อจากราษฎรบ้านน้ำพี้ ที่มีแหล่งเหล็กกล้าโบราณของไทย บนดาบจะแกะสลักลวดลายและลงอักขระตัวอักษรขอม ใช้เวลาหาเหล็กน้ำพี้ถึง 6 เดือนและใช้เวลาหล่อดาบ 3 เดือนจึงแล้วเสร็จ

พิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหัก อาคารด้านขวาของอนุสาวรีย์พระยาพิชัย ในอาคารจัดแสดงประวัติของพระยาพิชัย ประวัติการสู้รบแบบจำลองสนามรบ และวิถีชีวิตในสมัยอยุธยาตอนปลาย เครื่องใช้โบราณ ตลอดจนอาวุธประเภทต่างๆ ของพระยาพิชัย

ที่ตั้งอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตรดิถ์อยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุดรดิตรดิถ์อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหักและพิพิธภัณฑ์ เปิดให้เข้าทุกวันชมตั้งแต่เวลา 08.00-18.00 น.

ภาพ ก-21 อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

ภาพ ก-22 พิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหัก

วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ

ประวัติเจ้าพระฝาง เจ้าพระฝางเดิมชื่อ เรือน ภิกษุชาวเหนือไปศึกษาพระไตรปิฎก จนแตกฉานในกรุงศรีอยุธยา ณ วัดอโยธยา ต่อมาพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงตั้งให้เป็นสังฆราชาขึ้นเป็นตำแหน่งเจ้าคณะเมืองสว่างคบุรี ในปี พ.ศ. 2130 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าหัวเมืองต่างๆ ไม่มีพระราชปติ ผู้มีอำนาจในเขตได้พากันตั้งตนเป็นเจ้าเมือง มีด้วยกันถึง 6 ก๊ก พระสังฆราชาเรือนเห็นพม่าทำลายพระพุทธรูปศาสนสถานในกรุงศรีอยุธยาหมดสิ้น จึงรวบรวมกำลังต่อต้านพม่า พระสังฆราชาเรือน เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาอาคมได้ถูกยกย่องให้เป็นผู้นำชุมนุม อาณาเขตของชุมนุมเจ้าพระฝาง ตั้งแต่เมืองเวียงจันทร์ หลวงพระบาง แพร่ น่าน พิชัย และคิดจะขยายอาณาเขตต่อไปอีก แต่รอดูที่ท่าของชุมนุมอื่นๆ ก่อนขณะนั้นมี 6 ชุมชน คือ ชุมชนพระยาตาก ชุมชนเจ้าพระยาพิชัยโลก ชุมชนเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าพระฝาง เจ้าพิมาย และเจ้านคร กองทัพพระเจ้าตากสินพร้อมกับท่านพระยาพิชัยดาบหักได้ยกทัพมาตีชุมนุมเจ้าพระฝาง แต่เจ้าพระฝางเห็นว่าป็นทหารหลวงและเป็นไทยด้วยกัน จึงได้หนีขึ้นเหนือไปตั้งแต่นั้นไม่เคยมีผู้ใดพบเจ้าพระฝางอีกเลย

วิหารหลวง เป็นวิหารใหญ่มีมุขหน้า-หลัง ช่วงเสากลางทอดยาวประมาณ 7 เมตร มีแปดเหลี่ยมคอสาด้านบนมีกลีบบดอกบัวล้อมรอบ ทำด้วยศิลาแลงรอบนอกก่ออิฐฉาบปูนเป็นรูปแปดเหลี่ยม เป็นแบบสมัยสุโขทัยมุขด้านหลังมีองค์พระประธานประดิษฐานอยู่ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อใหญ่ บานประตูวิหารสลักลายไม้เป็นศิลปกรรมสมัยอยุธยา ได้ปฏิสังขรณ์ในคราวที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศมาบูชาพระมหาธาตุ และปฏิสังขรณ์อีกในสมัยรัชกาลที่ 4

พระฝางทรงเครื่อง นายทหารวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 41-11 ได้สร้างพระฝางทรงเครื่องถวายวัดพระฝาง โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานเททอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2549 ณ วัดเบญจมบพิตรฯ

อุโบสถพระสังกัจจายน์ สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ภายในมีการปั้นปูนอุโบองค์พระสังกัจจายน์องค์พระจริงเป็นเนื้อสำริด และมีความศักดิ์สิทธิ์มาก

พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยม 3 ชั้น ทรงลังกา บนยอดพระธาตุบรรจุพระทันตธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่สักการบูชาของชาวพุทธตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา

ที่ตั้ง บ้านฝาง หมู่ที่ 3 ตำบลผาจุ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ภาพ ก-23 บริเวณวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ

ภาพ ก-24 พระบรมธาตุเจดีย์

วัดพระยืนพุทธบาทยุคล

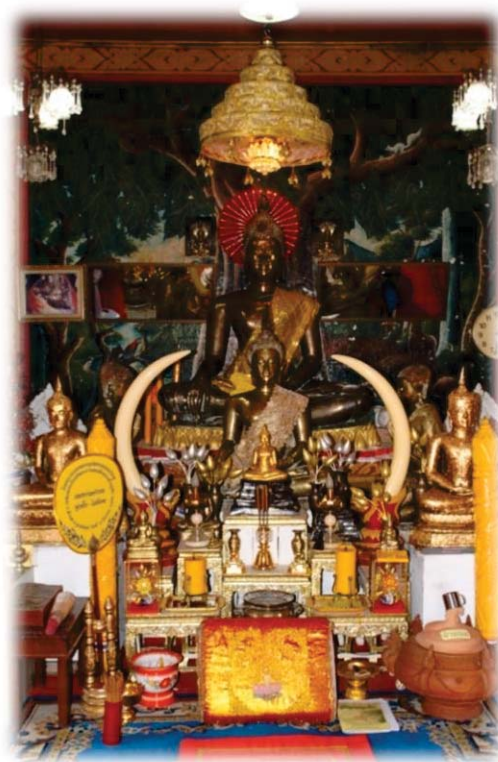

วัดพระยืนพุทธบาทยุคลเป็นวัดโบราณร่วมสมัยกับวัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นปูชนียสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ภายในวัดมีศาสนสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ คือ มณฑปศิลปะเชียงแสนครอบรอยพระพุทธรูปประทับยืนทำด้วยศิลาแลง (มณฑปกว้าง 4 เมตร ยาว 49 เมตร) และหลวงพ่อพระพุทธรังสีภายในอุโบสถเป็นพระประธานปางมารวิชัยสมัยสุโขทัย วัดพระยืนพุทธบาทยุคล มีที่ธรณีสงฆ์ 136 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา ได้รับยกย่องให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำปี พ.ศ. 2536

ที่ตั้ง บ้านพระแท่น หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
 การเดินทาง ตำบลทุ่งยั้ง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 102 ประมาณ
 5 กิโลเมตร

ภาพ ก-25 วัดพระยืนพุทธบาทยุคล

ภาพ ก-26 พระพุทธรูปในวิหารวัดพระยืนพุทธบาทยุคล

ภาพ ก-27 รอยพระพุทธรูป

วัดธรรมาธิปไตย

วัดธรรมาธิปไตย เดิมตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน ชื่อวัดท่าทราย (ท่าอิฐล่าง) แต่เนื่องจากน้ำได้เซาะตลิ่งพังเข้ามาเรื่อยๆ จนถึงที่ตั้งวัด จึงต้องย้ายวัดขึ้นมาห่างจากที่เดิมประมาณ 2 กิโลเมตร ท่าเลที่ตั้งวัดแห่งใหม่ มีต้นไม้ใหญ่ร่มรื่นมีต้นมะขามขนาดใหญ่หลายต้นในบริเวณวัด จึงให้ชื่อใหม่นี้ว่า วัดต้นมะขาม (ปัจจุบันต้นมะขามใหญ่ตายหมดแล้ว) ปัจจุบันอาคารธรรมสภาเป็นสถานที่เก็บรักษาบานประตูลิขิตของวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ

อาคารธรรมสภา กว้าง 19.30 เมตร ยาว 40.30 เมตร เป็นอาคารปูน 2 ชั้น หลังแรกในจังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี (เริ่มสร้าง พ.ศ. 2491) ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ทรงปิดทองลูกนิมิตเอก ในวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492 อาคารธรรมสภาเป็นอาคารที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของธรรมสภา (ในสมัยพุทธกาล) แห่งแรกของประเทศไทย

หลวงพ่อเชียงแสน หลวงพ่อเชียงแสน เป็นพระพุทธรูปโบราณสมัยสุโขทัย องค์สำคัญ 1 ใน 2 องค์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพระประธานในอุโบสถธรรมสภา เป็นพระพุทธรูปลักษณะปางมารวิชัย เนื้อโลหะสัมฤทธิ์บริสุทธิ์ สร้างในสมัยสุโขทัยยุคกลาง มีอายุกว่า 700 ปี นำมาจากวัดราชบูรณราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ถูกกระเปิดของฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2485

บานประตูลิขิต บานประตูลิขิตวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ เดิมอยู่วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ แต่เนื่องจากวิหารชำรุดทรุดโทรมมาก เจ้าคณะสงฆ์จังหวัดอุตรดิตถ์ในสมัยนั้น จึงได้ขออนุญาตให้กรมศิลปากรนำมาเก็บรักษาไว้ที่อาคารธรรมสภา วัดธรรมาธิปไตย บานประตูลิขิตนี้ตั้งตามเป็นที่สองรองจากประตูลิขิตวัดสุทัศน์ในกรุงเทพฯ

ที่ตั้ง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง เดินทางไปยังตำบลท่าอิฐ อยู่ใกล้สี่แยกจุดตัดถนนอินใจมี กับถนนสำราญริน

ภาพ ก-28 อาคารธรรมสภา วัดธรรมมาธิปไตย

ภาพ ก-29 บานประตู วัดธรรมมาธิปไตย

วัดท่าถนน

วัดท่าถนน เดิมชื่อ “วัดวังเตาหม้อ” ประดิษฐานหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปเชียงแสนสิงห์ หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ทั้งองค์ ในบริเวณวัดมีอาคารศิลปะแบบตะวันตก สร้างเมื่อ พ.ศ. 2474 เป็นโรงเรียนปริยัติธรรม

และภาษาบาลีของพระภิกษุสามเณรในเมือง มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และอุโบสถซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งได้รับยกย่องว่าสวยงามที่สุดในจังหวัดอุดรดิตถ์ หลวงพ่อเพชรเป็นพระพุทธรูปเนื้อโลหะสำริด ปางมารวิชัย (ขัดสมาธิเพชร) ศิลปะเชียงแสนสิงห์หนึ่ง หน้าตักกว้าง 32 นิ้ว มีพุทธลักษณะงดงามมาก ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วิหารวัดท่าถนน ชาวอุดรดิตถ์นับถือว่า เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองอุดรดิตถ์ทางจังหวัด ได้จัดงานนมัสการหลวงพ่อเพชร กลางเดือนสี่ เป็นประจำทุกปี

ที่ตั้ง ถนนสำราญริน ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

การเดินทาง เดินทางมายังถนนสำราญริน ตำบลท่าอิฐวัดอยู่ตรงข้ามสถานีรถไฟ จังหวัดอุดรดิตถ์

ภาพ ก-30 พระพุทธรูปภายในวิหารวัดท่าถนน

ภาพ ก-31 วิหารวัดท่าถนน

ภาพ ก-32 วิหารวัดท่าถนน

บ่อเหล็กน้ำพี้

บ่อเหล็กน้ำพี้ เป็นแหล่งสินแร่เหล็กธรรมชาติ บ่อเหล็กกล้ามีอยู่ด้วยกัน 3 บ่อ และปรากฏเตาถลุงเหล็กโบราณนับพันๆ แห่งในพื้นที่หลายตารางกิโลเมตร แต่บ่อที่สำคัญ 2 บ่อ คือ บ่อพระแสง และบ่อพระขรรค์ มีการนำแร่เหล็กจากบ่อเหล็กน้ำพี้ไปถลุงเพื่อทำอาวุธ เพื่อใช้ในการทำศึกสงครามมาตั้งแต่สมัยโบราณ ได้ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมายถึงความสำคัญของเหล็กน้ำพี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเชื่อมาตั้งแต่โบราณว่าเหล็กจากแหล่งแร่เหล็กน้ำพี้มีความแข็งแกร่ง ความศักดิ์สิทธิ์ และอาถรรพณ์ในตัว

ที่ตั้ง ตำบลน้ำพี้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี

การเดินทาง ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 56 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1245

ภาพ ก-33 ป้ายพิพิธภัณฑ์บ้านบ่อเหล็กน้ำพี้

ภาพ ก-34 บ่อเหล็กน้ำพี้ (บ่อพระแสง)

ภาพ ก-35 บ่อเหล็กน้ำพี้ (บ่อพระขรรค์)

ชุมประตุมืองลับแล

ชุมประตุมืองลับแลเป็นสัญลักษณ์สำคัญของเมืองลับแล ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบผสมผสาน ด้านข้างมีรูปปั้นหญิงสาวอุ้มลูกน้อย ข้างๆ มีสามีนั่งคอตก ในมือถือย่ามใส่ขมิ้น บริเวณฐานจารึกข้อความ “ขอเพียงสัจจะวาจา”

ลับแล เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเมืองล้านนาโบราณมีมาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัย ชาวเมืองลับแลเป็นชาวไทยวนเดิมที่อพยพลงมาจากอาณาจักรโยนกนาคนครเชียงแสน เมื่อ 1,000 กว่าปีที่แล้ว ดังนั้นชาวลับแลจึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นแบบล้านนาดั้งเดิม มีภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย อาหารการกิน เป็นแบบล้านนาดั้งเดิม และสำเนียงการพูดจะเป็นสำเนียงเชียงแสนโบราณ ที่มีใช้อยู่ในแถบล้านนาตะวันออก เช่น แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา อุตรดิตถ์ และบางส่วนของสุโขทัย เป็นต้น อำเภอลับแลนอกจากจะมีโบราณสถานแบบล้านนาโบราณ ที่น่าสนใจมากมายแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองล้านนา เช่น ผ้าตีนจกและไม้กวาด นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งปลูกกลางสาตและทุเรียนหลงลับแล และหลินลับแล ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพ ก-36 ชุมประตุมืองลับแล

แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่

จุดผ่านชายแดนถาวรภูตู๋

จุดผ่านชายแดนถาวรภูตู๋ เปิดบริการให้นักท่องเที่ยว สองฝั่ง ไทย – ลาวได้ใช้เป็นช่องทางผ่านชายแดนไปมาหาสู่กัน และมีกิจกรรมร่วมกันสองฝั่ง คือ การค้าขาย จะมีตลาดนัดทุกเช้าวันศุกร์และเสาร์ ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านในราคาไม่แพง

ที่ตั้ง ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์

การเดินทาง ใช้ทางหลวงหมายเลข 1045 จากจุดตัดในเมืองอุตรดิตถ์จนถึงแยกวังสีสุบ จะมีป้ายบอกทางไปด่านภูดู่ตลอดระยะทางการเดินทาง

คำแนะนำ การเดินทางมีป้ายบอกทางและมีเจ้าหน้าที่ดูแล สามารถสอบถามข้อมูลการข้ามประเทศได้ มีห้องน้ำ และร้านอาหารบริการ (ร้านอาหารปิตุทวันเสาร์- อาทิตย์)

ภาพ ก-37 ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาวช่องภูดู่

ภาพ ก-38 จุดผ่านชายแดนถาวรภูดู่

แผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์

ตาราง 1 ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
งานพระยาพิชัยดาบหัก และงานกาชาด												
งานนมัสการหลวงพ่อดโต และมหรสพของดีเมือง พิชัย												
งานนมัสการพระแท่น ศิลาอาสน์												
งานเทศกาลวันกระเทียม												
ประเพณีสงกรานต์												
ประเพณีแห่ผ้าขึ้นโรง												
ประเพณีถวายพระเพลิง พระบรมศพพระพุทธเจ้า (วันอัฐมีบูชา)												
พิธีบายศรีสู่ขวัญวันผลไม้												
ประเพณีสลากภัตทุเรียน												
ประเพณีแข่งขันพายเรือ ยาว												
งานเทศกาลกลางสาด หวาน												
ประเพณีแห่ผีตลก												
ประเพณีลอยกระทง												
งานดอกฝ้ายบาน												

เดือนมกราคม

งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดเป็นงานรำลึกถึงวีรกรรมของพระยาพิชัยดาบหักจัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 - 16 เดือนมกราคม ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันที่พระยาพิชัยได้ต่อสู้กับกองทัพพม่าจนดาบหัก จึงได้รับสมญานามว่า "พระยาพิชัยดาบหัก" งานจัด ณ บริเวณสนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก วัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อเชิดชูวีรกรรมของพระยาพิชัยดาบหัก วีรบุรุษของชาติไทยและเป็นทหารเอกคู่พระทัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ได้สร้างวีรกรรมต่อสู้กับข้าศึกผู้รุกรานแผ่นดินไทยอย่างองอาจกล้าหาญ จนได้รับการยก

ย่องเชิดชูสืบต่อกันมาอย่างยาวนานเป็นที่ภาคภูมิใจของชาวจังหวัดอุดรดิตถ์ ภายในงานจะมีการออกร้านของเหล่ากาชาดจังหวัด การแสดงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมรื่นเริงต่างๆ และพิธีบวงสรวงพระยาพิชัยดาบหัก อันตระการตาซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการรำลึกคุณงามความดีของวีรชน ความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีของพระยาพิชัยดาบหัก นักรบผู้กล้าแห่งเมืองท่าเหนือขบวนแห่อันตระการตาในงานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาด

เดือนกุมภาพันธ์

งานนมัสการหลวงพ่อดโตและมหารัชมงคลเมืองพิชัย จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2 - 6 เดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี บริเวณวัดพระธาตุ เป็นงานนมัสการหลวงพ่อดโต พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองพิชัย ภายในงานนมัสการหลวงพ่อดโต จัดให้มีขบวนแห่ที่สวยงามของแต่ละตำบล เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพิชัย โดยจัดให้มีการจำลองวิถีชีวิต ชาวอำเภอพิชัย กิจกรรมการประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ประเภทประชาชนทั่วไป ชมมหรสพสมโภชน์ อาทิ ลิเก ภาพยนตร์ มวย และการละเล่นต่าง ๆ มากมายตลอดงาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอพิชัย (ที่ว่าการอำเภอพิชัย โทร 055 - 252742 - 3)

งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ พระพุทธบาทยุคลและพระนอนพุทธไสยาสน์ จัดขึ้นในช่วงขึ้นระหว่าง 8-15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นวันมาฆบูชาของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล และวัดพระนอนพุทธบาทไสยาสน์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล ชาวบ้านจะมาช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัดเพื่อต้อนรับพระสงฆ์และชาวบ้านจากถิ่นอื่นที่พากันมาทำบุญและไหว้พระแท่นศิลาอาสน์กันอย่างเนืองแน่น นอกจากนี้ชาวบ้านใกล้เคียงยังได้นำสินค้าพื้นเมืองออกมาวางจำหน่าย นอกจากเวียนเทียนแล้ว ยังมีการแสดงแสง - เสียงประกอบตำนานพระแท่นศิลาอาสน์และมหรสพต่าง ๆ (เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง โทร 055 - 442284, 055 - 513471 และ อำเภอลับแล โทร 055 - 442039)

เดือนมีนาคม

งานเทศกาลวันกระเทียม จัดช่วงต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ณ บริเวณสนามกีฬาหน้าอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ ภายในงานมีการจัดพิธีบวงสรวงพญาปาด รำพันดาบ รำมวยไทย ขบวนแห่เครื่องสักการะพญาปาด และขบวนแห่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของดีอำเภอน้ำปาด ของหน่วยงานต่าง ๆ การจัดนิทรรศการกระเทียมที่บอกถึงประวัติความเป็นมาของกระเทียมน้ำปาด และการให้ความรู้แก่เกษตรกร อาทิ คุณค่าประโยชน์ของกระเทียม แปลงสาธิตการปลูกกระเทียม การแปรรูปผลิตภัณฑ์กระเทียม นอกจากนี้ยังได้สนุกไปกับกิจกรรมพิเศษ เช่น การแข่งขันทำอาหารโดยใช้ผลิตภัณฑ์จากกระเทียม การแข่งขันจัดกระเช้ากระเทียม และการสาธิตการทำอาหาร อิ่มอร่อยไปกับสูตรกระเทียมจากกระเทียมยักษ์ตลอดงาน มีการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกระเทียม การออกร้านของหน่วยงานราชการ การประกวดธิดากระเทียม การละเล่นท้องถิ่น การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง การแข่งขันฟุตบอล มหรสพดนตรีลูกทุ่งชื่อดัง และมหรสพต่างๆ (อำเภอน้ำปาด โทร 055 - 481045)

เดือนเมษายน

งานประเพณีสงกรานต์ จัดในช่วงวันที่ 12-15 เมษายน บริเวณถนนเปรมฤดี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย สรงน้ำพระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรจำลอง สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้ประชาชนได้ เพื่อความเป็นสิริมงคล การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ จาก 28 ชุมชน เพื่อร่วมแสดงถึงความกตัญญู ความห่วงใยและระลึกถึงบุญคุณของผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมตามยุคสมัย ได้แก่ การจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับเล่นน้ำสงกรานต์ปลอดภัย (Zoning) และปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด การจัดสถานที่เล่นปาร์ตี้โฟม ม่านน้ำ ชุมน้ำ และการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนและประชาชน ได้แก่ การแสดงดนตรีของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อเป็นต้นแบบแก่เยาวชนและสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป มีการจัดเทศกาลอาหาร การจำหน่ายอาหาร และสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์ตลอดงาน (เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ กองการศึกษา โทร. 055-413185)

เดือนพฤษภาคม

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นโรงสักการะเจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร เป็นประเพณีเก่าแก่ที่ชาวตำบลฝายหลวงจัดขึ้นสืบทอดกันมา ณ บริเวณเชิงดอยม่อนอารักษ์ ตำบลฝายหลวง อำเภอ ลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงความกตัญญู และระลึกถึงคุณงามความดีของเจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร ผู้สร้างเมืองลับแลในอดีต และอนุรักษ์สืบทอดประเพณีอันดีงาม ส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของตำบลฝายหลวง ซึ่งเป็นตำบลต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ภายในงานมีกิจกรรม การรดน้ำให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยการนําน้ำอบและน้ำหอมไปสรงตามศาลเจ้า ซึ่งเป็นที่นับถือในหมู่บ้าน โดยมีขบวนพิธีจากหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น ขบวนวัฒนธรรมพื้นบ้านที่แสดงออกถึงวิถีชีวิต เป็นต้น การอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์ และเครื่องสักการะไปรอบเมือง สักการะดวงวิญญาณบริเวณอนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร การแสดงถวายหน้าอนุสาวรีย์พ่อนรา และการแสดงคอนเสิร์ตจากนักร้องชื่อดัง

ประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า (วันอัฐมีบูชา) จัดขึ้นในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ณ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ในงานมีพิธีเวียนเทียน เนื่องในวันวิสาขบูชา รอบพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ขบวนแห่ผ้าสรงพระราชทาน พิธีสรงน้ำพระบรมธาตุ พระราชทาน พิธีแสดงพระธรรมเทศนา พิธีแห่ผ้าห่มพระบรมธาตุพระราชทาน พิธีห่มผ้าพระบรมธาตุพระราชทาน พิธีสลากภัต และมหรสพสมโภช มวยพื้นบ้าน และ ไฮไลท์สำคัญคือ การแสดงแสงเสียงที่แสดงเรื่องราวของพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้าจำลอง เป็นการน้อมจิตรำลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจนพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์มีการตกแต่งวัดอย่างสวยงามพร้อมปฏิบัติธรรมและเทศนาธรรม

พิธีบายศรีสู่ขวัญวันผลไม้ “พิธีบายศรีสู่ขวัญผลไม้” เป็นพิธีที่ทำกันเป็นประจำทุกปีในวันย่างเข้าสู่ช่วงฤดูฝนเดือนพฤษภาคม ซึ่งในวันนั้นชาว อำเภอลับแล จากหลายหมู่บ้านจะมารวมตัวกันที่เขื่อนลับแล ที่ตั้งอยู่บนถนนลับแล - น้ำตกแม่พูล ถนนสองเลนที่ตัดผ่านระหว่างภูเขาใน ตำบลแม่พูล ภายในงานมีกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญผลไม้ เพื่อร่วมสืบสานประเพณีพื้นถิ่น เป็นการจำลองบรรยากาศของตลาด, การแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวลับแล , การแสดงดนตรีศิลปะพื้นเมือง , วัฒนธรรมด้านอาหาร (กาดมั่ว) เป็นการนำอาหารที่ขึ้นชื่อของแต่

ละหมู่บ้านมาออกร้านนำแลกเปลี่ยนกันชิม, วัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต การตัดทุเรียน การสาธิตการขนส่งทุเรียนแบบดั้งเดิมครั้งละจำนวนมากๆ ด้วยจักรยานยนต์ดัดแปลงให้ชม ขบวนแห่โตกบายศรีสู่ขวัญผลไม้มาประกวด ประชันกันอย่างสนุกสนาน โดยมีหมอเรียกขวัญ หรือ พ่อออก มาทำพิธีบายศรี ชมการตัดและขนส่งผลไม้แบบดั้งเดิม ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เห็นวิถีของคนล้าแลได้อย่างชัดเจน

เดือนกรกฎาคม

ประเพณีสลากภัตทุเรียน ประเพณีนี้มีปรากฏที่อำเภอลับแลแห่งเดียว เนื่องจากอำเภอลับแลมีพื้นที่ปลูกทุเรียนมากที่สุดของภาคเหนือ คือกว่า 35,000 ไร่ โดยจะจัดขึ้นก่อนวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ราวเดือนกรกฎาคมของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงที่ทุเรียนเริ่มออกผลมามากแล้ว โดยชาวบ้านจะนำทุเรียนมาทำบุญถวายทานให้กับพระสงฆ์ โดยมีความเชื่อกันว่าประเพณีนี้จัดขึ้นเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เพื่อเป็นสิริมงคลกับครอบครัว นอกจากนี้ยังเชื่อว่า ในฤดูกาลต่อไป ผลบุญจะทำให้ทุเรียนและพืชผลทางการเกษตรของอำเภอลับแลติดลูกติดผลตก ผลผลิตราคาดี เมื่อนำทุเรียนถวายแด่พระสงฆ์เสร็จแล้ว ชาวบ้านจะจดรายชื่อของญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วมาให้แก่พระสงฆ์ เพื่อทำการอ่านรายชื่อพร้อมทำการกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้

เดือนสิงหาคม

ประเพณีแข่งขันพายเรือยาว มักจะจัดเล่นกันในฤดูน้ำหลาก เป็นประเพณีที่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอุตรดิตถ์ที่อาศัยอยู่กับริมฝั่งแม่น้ำน่าน ประเพณีนี้จัดในช่วงวันที่ 22-24 สิงหาคม ของทุกปี ณ บริเวณลานอเนกประสงค์ริมแม่น้ำน่าน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการแข่งขันเรือเพื่อความสนุกสนานและความสามัคคีแก่ชาวบ้าน

เดือนกันยายน

งานเทศกาลกลางสาธหวานและมหรหรรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ จัดขึ้นประมาณปลายเดือนกันยายนของทุกปี ณ บริเวณสนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นช่วงที่กลางสาธอันเป็นผลไม้ขึ้นชื่อของจังหวัดอุตรดิตถ์ และผลไม้อีกหลากหลายชนิดกำลังออกผล ในงานมีการออกร้านผลไม้ของเกษตรกร การจัดนิทรรศการทางวิชาการเกี่ยวกับกลางสาธ เช่น การปลูก การผลิต การแปรรูป เป็นต้น การประกวดผลกลางสาธ การประกวดธิดากลางสาธ การประกวดแม่ข่ายเมืองลับแล การจัดตกแต่งกระเช้ากลางสาธ ขมขบวนแห่ผลไม้ การประกวดรถผลไม้ การออกร้านสินค้าพื้นเมืองและของดีเมืองอุตรดิตถ์ ที่มีคุณภาพดี ราคาตรงจากสวน พร้อมมหรสพเฉลิมฉลองตลอดงาน

เดือนตุลาคม

ประเพณีแห่ผีตลก เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมากกว่า 200 ปี ในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี (วันออกพรรษา) ณ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า

พื้นเมืองเทศบาลตำบลท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่สืบทอดกันมา กว่า 200 ปี ของชาวอำเภอท่าปลา ให้แก่นุชนรุ่นหลังได้ศึกษา และดำรงรักษาให้คงอยู่ภายในงานจะมีขบวนแห่ผีตลก แห่ดอกไม้สด แห่กัญหาซาลิ การทำบุญตักบาตร การแสดงกลองยาว นางรำ และขบวนกัณฑ์เทศน์ โดยชาวบ้านมีความเชื่อในการทำบุญทำทานในพุทธศาสนา นรก สวรรค์ ผีเปรต ผีนรก ที่ต้องการขอส่วนบุญเพราะความหิวโหยต้องการอาหารยังชีพ เชื่อกันว่าบรรดาญาติพี่น้องที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือพวกผีเปรตที่อยู่ขุมนรกต่างๆ จะออกมารับส่วนบุญ ที่บรรดาญาติพี่น้องหรือผู้ที่ตั้งใจทำบุญอุทิศส่วนบุญ จนกว่าจะใช้หนี้เวรกรรมหมดสิ้นจึงจะได้ไปเกิดในชาติใหม่ประเพณีนี้จะจัดขึ้นในวัน ออกพรรษาทุกปี

เดือนพฤศจิกายน

ประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน งานจัด ณ บริเวณวัดธรรมมาธิปไตย โดยกิจกรรมภายในงานจะมีการแสดงต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ เรื่องวีรชนพระยาพิชัยดาบหัก ประกวดนางนพมาศ การประกวดเทพบุตรเมืองน่านอยู่ ประกวดการประดิษฐ์กระทง และการประกวดรถกระทงใหญ่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประชาชนมีส่วนร่วมในการ สืบสานประเพณีลอยกระทง ให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในชุมชน ทั้งนี้สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (055-413185)

เดือนธันวาคม

งานดอกฝ้ายบานที่บ้านโคก จัดกลางเดือนธันวาคมของทุกปี ณ สนามกีฬาอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเผยแพร่ผลผลิตฝ้าย จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากฝ้าย สาธิตการทอผ้า ประกวดธิดาฝ้าย ขบวนแห่การเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านโคก และกิจกรรมบันเทิงอีกหลายประเภท (อำเภอบ้านโคก โทร 055 – 486124)

เหตุใดต้องไปเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์

“เมืองประวัติศาสตร์ ตำนานพระยาพิชัย ผลไม้ชื่อดัง ธรรมชาติสวยงาม”

อุตรดิตถ์เป็นเมืองเก่าแก่มีการค้นพบโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์อยุธยาและธนบุรี มีเมืองหน้าด่านที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ของกรุงสุโขทัย คือ เมืองพิชัย และเมืองสวางคบุรี ปกครองโดยพระยาพิชัยดาบหัก ขุนศึกคู่บารมีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย

วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง โดยสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบรรจุไว้ในถ้ำใต้ดิน มีประเพณีถวายเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า (วันอัฐมีบูชา) จัดขึ้นในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 เป็นประจำทุกปี

วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (วัดมหาธาตุ) ปรากฏในพงศาวดาร รัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้เสด็จมานมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็นศิลาแลง มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ฐานประดับลายกลีบบัวโดยรอบมีพระมณฑปครอบอยู่ภายในพระวิหาร

อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ออกแบบและหล่อโดยกรมศิลปากร เพื่อเป็นเกียรติประวัติแด่พระยาพิชัยดาบหัก ในความองอาจกล้าหาญ รักชาติและเสียสละ ภายในอาคารมีดาบเหล็กน้ำพี้ใหญ่ที่สุดในโลก ยาว 9.24 เมตร มีน้ำหนัก 450 กิโลกรัม

อุทยานแห่งชาติกุสอยดาว สูงจากระดับน้ำทะเล 2,102 เมตร มีจุดกางเต็นท์ท่ามกลางธรรมชาติลานสนที่สวยงาม มีน้ำตกกุสอยดาว น้ำตกสายทิพย์ มีมอสปกคลุมตามก้อนหินเปรียบเสมือนพรมสีเขียวสร้างความสวยงามตามธรรมชาติอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีวนอุทยานต้นสักใหญ่ มีต้นสักใหญ่สูงที่สุดในโลก มีความสูงไม่ต่ำกว่า 38.5 เมตร อายุไม่ต่ำกว่า 1,500 ปี

เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แวะชมความสวยงามเหนือสันเขื่อนดินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เลือกซื้อของฝาก ปลาสดที่ชาวบ้านจับได้ตามธรรมชาติ และเยี่ยมชมพระตำหนักเขื่อนสิริกิติ์ เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบสีเขียวขจีของป่าไม้บวกกับความเย็นสงบเงียบของสายน้ำเหนือสันเขื่อน โดยเฉพาะยามเย็นเมื่อพระอาทิตย์ขอบฟ้าฉายแสงสีทองส่องตอผืนน้ำอันเรืองรอง เส้นทางเดินทางสายดังกล่าวยังเชื่อมโยงไปยังดงตะเคียนทองที่มีอายุกว่า 100 ปี มีจุดกางเต็นท์ให้นอนพักผ่อนภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย ทำให้สัมผัสความงามของธรรมชาติได้อย่างเต็มอิ่มตลอดเวลา

ท่ามกลางขุนเขายังมีผลไม้ลือชื่อ ได้แก่ ทุเรียนหลงลับแล หลินลับแล ลองกองและลำไยที่ขึ้นชื่อประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ แหล่งท่องเที่ยวภูเขาหินได้ที่มีการทำสวนผลไม้แบบวนเกษตร เป็นเกษตรกรรมแบบยั่งยืนที่ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่า เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการศึกษากาทำเกษตรแบบยั่งยืน ทำให้ป่าผืนนี้ยังคงความอุดมสมบูรณ์สืบไปชั่วลูกหลาน

เส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

วันเดียวเที่ยวอุตรดิตถ์

“กินปลาเขื่อน ล่องเรือนแพ งามแท่นธรรมชาติ”

08.00-09.30 น.

- เดินทางไปบ่อเหล็กน้ำพี้ (ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ 56 กิโลเมตร) เป็นเหมืองแร่เหล็กน้ำพี้ชั้นดี หาได้แห่งเดียวในประเทศไทยเป็นแร่ที่มีคุณภาพดีนำมาตีเป็นมีด มีความคมมากและเชื่อกันว่ามีอายุภาพความศักดิ์สิทธิ์ในตัว มีสินค้าของที่ระลึกจำหน่าย เช่น มีดหรือดาบเหล็กน้ำพี้ และวัตถุมงคลต่าง ๆ ปัจจุบันแร่เหล็กน้ำพี้และเหล็กน้ำพี้ ถือได้ว่าเป็นวัตถุมงคลอันเป็นสิริมงคล แก่ผู้ที่มีไว้ครอบครองเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้น พระเครื่องที่สร้างด้วยวุ้นหรือผงลูกประคำที่ใช้ห้อยคอ มีการนำเอาผงแร่เหล็กน้ำพี้เป็นส่วนผสมเพื่อความเป็นสิริมงคล

09.30-11.00 น.

- **ชมวนอุทยานต้นสักใหญ่** ภายในมีต้นสักใหญ่ พบเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 มีอายุราว 1,500 ปี เส้นรอบวง 1,007 เซนติเมตร ป่าธรรมชาติ บริเวณวนอุทยานต้นสักใหญ่สภาพป่าธรรมชาติโดยทั่วไปสภาพดี ประกอบด้วยป่าเต็งรัง ไม้รัง ไม้เฟียง ไม้พลอง เป็นองค์ประกอบและป่าเบญจพรรณ ประกอบด้วย ไม้ประดู่แดง แดง มะค่าโมง พะยอม ป่าธรรมชาติดังกล่าวปรากฏตามเนินเขาสูงๆ ต่ำๆ สลับกันไปเป็นทิวทัศน์สวยงามมาก

11.00-13.00 น.

- เดินทางไปเที่ยวชมและพักรับประทานอาหารกลางวัน **เขื่อนดิน ช่องเขาขาด บ้านท่าปลาหรือบ้านท่าเรือ ตำบลท่าปลา** เป็นหมู่บ้านริมทะเลสาบ ตั้งอยู่หมู่ 9 บ้านท่าเรือ เป็นท่าเรือสำหรับขนถ่ายปลา และมีแพสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะล่องแพเที่ยวชมอ่างเก็บน้ำ และทะเลสาบเหนือเขื่อนสิริกิติ์ ทั้งแบบค้างคืนหรือเข้าไปเย็นกลับ มีอาหารพร้อมบริการนักท่องเที่ยว เช่น ปลาเผา ปลาตากแห้ง ซึ่งเป็นปลาที่มีชื่อของเขื่อนดิน ปลากระสูบ ปลากระaban ปลายี่สก ปลาสร้อย รวมถึงกุ้งก้ามกราม และอาหารเมนูปลาชนิดต่างๆ สามารถติดต่อได้ที่ เกษณีแพทัวร์ และแพลุงแจ่ง หากนักท่องเที่ยวต้องการนั่งเรือไปชมวิถีชีวิตการจับปลาของชาวบ้านจะมีเรือเล็กมารับนักท่องเที่ยวไปตามจุดต่าง ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถที่จะหาซื้อปลาที่จับได้สดๆและสามารถนำกลับมาทำเป็นอาหารได้

13.00-18.00 น.

- นั่งเรือหางยาว ณ เขื่อนดินช่องเขาขาด บ้านท่าเรือ อำเภอท่าปลา ชม**หมู่บ้านชาวประมง**ดูการเลี้ยงปลาในกระชังตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
- เดินทางโดยรถยนต์ไป**เขื่อนสิริกิติ์ ตำบลผาเลือด**
- นั่งเรื่อน่านนที ไปสักการะวัดเจติยกลางน้ำ
- ชมทัศนียภาพกลางอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ชมพระอาทิตย์ตกดิน ทัศนียภาพบนสันเขื่อนสิริกิติ์

18.00 น.

- เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ภาพ ก-39 เส้นทางวันเดียวเที่ยวอุดรดิตถ์
ท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ 2 วัน 1 คืน
“แอ่วลับแล ผอ่ววัฒนธรรมงามตา ชิมผลไม้เลิศรส”

วันแรก

08.00-12.00 น.

- เดินทางไปอำเภอลับแล
- ชี้จักรยานชมสวนผลไม้ และลิ้มรสชาติผลไม้ที่สุกตามฤดูกาลเช่น ลำไยสด ทุเรียนหลงลับแลและหลินลับแล ที่สวนผลไม้บนภูเขา หรือที่เรียกว่า “ภูเขากินได้”

12.00-15.30 น.

- รับประทานอาหารกลางวัน และเล่นน้ำที่ น้ำตกแม่พูล

15.30-16.30 น.

- ชมการทอผ้าพื้นเมือง ผ้าขึ้นตีนจก ซื้อสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและอาหารพื้นเมือง ที่ร้าน ม่อนลับแล ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล

16.30-17.30 น.

- ชมวิถีชีวิตการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การจารหนังสือบนใบลาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ เช่น กล้วยกวน ทุเรียนกวน ลูกตาเชื่อมกระป๋อง และการทำไม้กวาดตองกง

18.00 น.

- รับประทานอาหารเย็นร้านอาหารพื้นเมืองในอำเภอลับแล หรือครัวป่าแฉล้ม ทางเข้าประตูเมืองลับแล อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์

- เดินทางกลับสู่ที่พัก อำเภอลับแล

วันที่สอง

08.00-12.00 น.

- เดินเที่ยวชมและเลือกซื้อของฝาก ผลไม้ต่างๆ ที่ตลาดหัวดง ผลไม้พื้นถิ่นที่มีชื่อเสียงของลัับแลก็คือทุเรียนพันธุ์หลงลับแล และหลินลับแลกลางสาดและลองกอง ลางกอง

12.00-16.00 น.

- รับประทานอาหารกลางวันและชมอาหารพื้นเมืองของชาวลั้บแล อาทิเช่น ข้าวแคบ หมี่พัน ข้าวพัน ผัก ของทอดลั้บแล

16.00-17.00 น.

- ชื่อของฝากและสักการะอนุสาวรีย์ศรีพนมมาศก่อนเดินทางกลับ

17.00 น.

- เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ภาพ ก-40 เส้นทางท่องเที่ยวอุตรดิตถ์ 2 วัน 1 คืน

ท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ 3 วัน 2 คืน

“ชมโบราณสถาน เยือนวัดเก่า เล่าเรื่องเมืองท่าเหนือ”

วันแรก

08.00-09.00 น.

- เดินทางไปยังอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ พร้อมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ดาบเหล็กน้ำพี้

09.00-12.00 น.

- เดินทางไปนมัสการและทำบุญชมสถาปัตยกรรมของวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งวัดพระยืนพุทธบาทยุคล และวัดพระแท่นศิลาอาสน์

12.00-13.00 น.

- รับประทานอาหารกลางวันแบบอาหารพื้นเมืองของชาวลับแล ที่ ร้าน ม่อนลับแล

13.00-17.00 น.

- เดินทางไป ตลาดหัวดงและน้ำตกแม่พูล

17.00-18.00 น.

- ซื้อของฝากและสักการะอนุสาวรีย์ศรีพนมมาศก่อนเดินทางกลับ

18.00น.

- รับประทานอาหารเย็นร้านอาหารพื้นเมืองในอำเภอลับแล หรือครัวป่าแฉล้ม ทางเข้าประตูเมืองลับแล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- เดินทางกลับสู่ที่พัก อำเภอลับแล

วันที่สอง

05.00-09.00 น.

- ออกเดินทางไปยังจุดผ่านชายแดนภูตู๋ (เปิดทำการทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00-20.00 น. โดยเฉพาะในวันศุกร์และวันเสาร์จะมีตลาดนัดแลกเปลี่ยนสินค้าชาวไทยและชาวลาว)

09.00-12.00 น.

- เดินทางไปเขื่อนดิน ช่องเขาขาด บ้านท่าปลาหรือบ้านท่าเรือ ตำบลท่าปลา

12.00-18.00 น.

- พักรับประทานอาหารกลางวัน และเดินทางไปเที่ยวชม เขื่อนดิน ช่องเขาขาด บ้านท่าปลาหรือบ้านท่าเรือ ตำบลท่าปลา
- นั่งเรือหางยาว ภายในเขื่อนดินช่องเขาขาด บ้านท่าเรือ อำเภอท่าปลา ชมหมู่บ้านชาวประมง
- ชมวนอุทยานต้นสักใหญ่ ภายในมีต้นสักใหญ่ พบเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 มีอายุราว 1,500 ปี
- เดินทางโดยรถยนต์ไปเขื่อนสิริกิติ์ ตำบลผาเสียด
- นั่งเรื่อนานนที ไปสักการะวัดเจติยกลางน้ำ ทะเลสาบสุริยัน-จันทร์ชากลางเขื่อนสิริกิติ์
- ชมทัศนียภาพกลางอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ชมพระอาทิตย์ตกดิน ทัศนียภาพบนสันเขื่อนสิริกิติ์

สินค้าพื้นเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์

1. **ขนมเทียนเสวย** เป็นขนมไทยโบราณที่คิดค้นขึ้นโดยชาวอุดรดิตถ์ ปัจจุบันเป็นที่นิยมใช้เป็นของไหว้ ในเทศกาลต่างๆ ถือเป็นขนมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำเมืองลับแล ด้วยกลิ่นหอมๆ ของงาขาว ใบตอง และกลิ่นควันเทียน จนเรียกว่าเป็นขนมที่กินแล้วหอมอร่อย เหมาะกับการนำไปเป็นของฝาก

2. **ผลิตภัณฑ์ลูกดาวเชื่อม (ดาว ต้าว หรือ ลูกชิด)** เป็นปาล์มชนิดหนึ่งแต่เรียกกันหลายแบบของแต่ละท้องถิ่น ลักษณะคล้ายต้นจาก ปกติเป็นไม้ป่า เริ่มปลูกกันบ้างที่อุดรดิตถ์ มีโรงงานผลิตนับเป็น OTOP โบราณของจังหวัดเป็นของฝากคุณภาพดีอีกอย่างหนึ่งจากอุดรดิตถ์

3. **ทุเรียน** พันธุ์ที่มีชื่อคือ “พันธุ์หลงลับแล และพันธุ์หลินลับแล” รสชาติหอมหวานมันอร่อย มีวางจำหน่ายบริเวณ ถนนประชานิมิตร หน้าศาลากลางจังหวัด และตลาดหัวดงอำเภอลับแล

4. **ลางสาต** อุดรดิตถ์มีลางสาตออกสู่ตลาดมากที่สุดในประเทศ โดยเป็นผลผลิตของอำเภอเมืองและอำเภอลับแล เริ่มปลูกลางสาตใน จังหวัดอุดรดิตถ์ สมัย “หลวงพิบูล” เจ้าเมืองลับแลคนแรก คนบ้านนาโป่ง ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล เดินทางไปติดต่อราชการที่เมืองหลวง ขากลับได้นำเมล็ดผลไม้ชนิดต่างๆ ที่เชื่อว่า มีเมล็ดลางสาตกลับมาด้วย แล้วนำมาเพาะและทดลองปลูกได้ผลดี จึงเอาเมล็ดเพาะปลูกต่อจนแพร่หลาย ทำให้ลางสาตจึงเป็นของฝากของจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้มีการจัดงานเทศกาลลางสาตขึ้นทุกปี

5. **สับปะรดห้วยมุ่น** เป็นสับปะรดพันธุ์ท้องถิ่นของจังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะมีตาดีนปลอกง่าย เนื้อสับปะรดสีเหลืองนวล รสชาติหวานอร่อย มีจำหน่ายทั่วไปตามฤดูกาล

6. **ผ้าขี้ดินจก** แหล่งผลิตขึ้นชื่ออยู่ที่ อำเภอน้ำปาด ทอหลายลวดลาย เช่น ลายน้ำไหล ลายลูกแก้ว รวมทั้งลายประยุกต์หลายแบบ หาซื้อได้ที่กลุ่มทอผ้าบ้านท่าโพธิ์ ตำบลเด่นเหล็ก กลุ่มผ้าทอม่อนลับแล และกลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน หมู่ 6 ตำบลห้วยมุ่น

7. **ไม้กวาดตองกง** การทำไม้กวาดตองกงเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนของอำเภอลับแล ซึ่งได้รับถ่ายทอดวิธีการทำไม้กวาดมาจากบรรพบุรุษที่ทำกันมานาน เอกลักษณ์ของไม้กวาดตองกงคือ จะมีผ้าสีแดงติดอยู่ส่วนปลายของไม้กวาดนักท่องเที่ยวสามารถซื้อกลับไปเป็นของฝากได้มีจำหน่ายทั่วไปในอำเภอเมืองและอำเภอลับแล

8. **กล้วยกวน** เป็นของฝากที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อกลับไปเป็นจำนวนมาก ด้วยรสชาติที่อร่อย กลมกล่อม หวานมัน กล้วยกวนจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นของฝากที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก

9. **ข้าวพันผักเมืองลับแล** มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีลักษณะคล้ายๆ ข้าวเกรียบปากหม้อของคนภาคกลาง แต่เป็นข้าวเกรียบปากหม้อที่มีไส้เป็น มีรสชาติ กลมกล่อม อร่อย เป็นเมนูเพื่อสุขภาพ อีกด้วย

10. **หมีพันลับแล** เป็นอาหารพื้นบ้านของคนลับแล มีทั้งแบบแผ่นแป้งเปล่าๆ แบบใส่वाद้า และแบบใส่พริกชี้หนู แล้วนำหมีคลุมมาวางบนแผ่นข้าวแคบแล้วม้วนก็จะได้หมีพัน ความอร่อยของหมีพันอยู่ที่ความเหนียวและรสชาติของแผ่นข้าวแคบ ผสานกับรสเปรี้ยวหวานเค็มของหมีคลุมและความกรอบมันของกากหมู เป็นที่นิยมของชาวอุดรดิตถ์และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

11. **ข้าวแคบ** เป็นของฝากชนิดหนึ่งที่มีวิธีทำคล้ายข้าวเกรียบปากหม้อ แต่การทำข้าวแคบ เป็นการนำเอาแผ่นแป้งไปตากแดดให้แห้ง ทำให้สุกโดยปิ้งหรือทอด นิยมเก็บไว้รับประทานในงานเทศกาลสำคัญ

12. **ทุเรียนกวน** จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นของฝากที่มีชื่อเสียงอย่างมาก นักท่องเที่ยวนิยมซื้อกลับไปเป็นของฝากโดยมีสูตรการทำเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร ทำให้ทุเรียนกวน ไม่เหนียว รสชาติอร่อย สีสวย เก็บได้นานหลายวัน

ร้านขายของที่ระลึก

1. ม่อนลับแล

จำหน่าย สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง และของฝากเมืองลับแล
ที่อยู่ 98 หมู่ 6 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ 53130
โทรศัพท์ 055-431439 อีเมลล์ monlablae_uttaradit@hotmail.com

2. บ้านบนดอย

จำหน่าย ของที่ระลึกเมืองลับแล ผ้าทอพื้นเมือง และทุเรียนกวน
ที่อยู่ 77 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ 53130
โทร. 055-427136, 055-457270

3. เฉลิมการค้า

จำหน่ายผ้าพื้นเมือง
ที่อยู่ ตลาดบ้านคุ้ม อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 055-431065

4. เล่าขุ่นเส็ง

จำหน่าย ลูกทาวเชื่อมกระป๋องของฝากเมืองอุดรดิตถ์
ที่อยู่ 86 ถนนอินใจมี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 055-411294

5. กล้วยกวน กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากกะพี

ที่อยู่ 199/2 หมู่ที่ 4 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ 53120
ติดต่อ นางจุฑามาศ เผือกเหลือง
โทร. 081-6880935

6. น้ำผึ้ง “เบญจพรรณ”

ที่อยู่ โดยกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งและผลิตภัณฑ์ผึ้ง ตำบลคั่งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 081-9727023

7. กลัยยอบอนามัย

ที่อยู่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาเป็นเลิศ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 055-475656, 081-1738151

8. มะขามรวมรสไม่มีเมล็ด

ที่อยู่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเสี้ยว ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 081-8355249

9. กลัยยกวน กิมยี่น

ที่อยู่ 142 ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 055-411901

ที่พักและโรงแรมในจังหวัดอุดรดิตถ์**1. โรงแรมฟรายเดย์**

ที่อยู่ 172 ถนนบรมอาสน์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทร. 055- 832775 -9 แฟกซ์ 055- 440295

2. โรงแรมสีหราช (Seeharaj Hotel)

ที่อยู่ 163 ถนนบรมอาสน์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทร. 055- 412 172

3. โรงแรมโอยูเอ็มโฮเทล

ที่อยู่ ถนน สมานมิตร ตำบลท่าอิฐ จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทร. 055-412515, 055-412818

4. อารยเทอเรซรีสอร์ท

ที่อยู่ 274 หมู่ที่ 3 ถนนพิษณุโลก-เด่นชัย ทางหลวงหมายเลข 11 ตำบลคั้งตะเภา
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทร. 055-448771

5. โรงแรมเพิ่มสุข

ที่อยู่ ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์
โทร. 055-413781

6. โรงแรมเดอะรุม

ที่อยู่ 170 ม.1 ตำบลจี่วังาม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

โทร. 055-413456

7. โรงแรมไธนารีสอร์ท

ที่อยู่ 2/90 ถนนพาดวารี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

โทร. 055-443222, 055-413941

8. โรงแรมต้นกล้าแฮปปี้โฮม

ที่อยู่ 8/9 ถนนบรมอาสน์ ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

โทร. 055-440465, 087-200 8150

9. ที่พักในอุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน

ที่อยู่ อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน หมู่ 8 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ 53190

โทร. 055-436751, 085-0494164, 025620760

เว็บไซต์ : www.dnp.go.th

10. บ้านพักการไฟฟ้าฝ่ายผลิต เชื้อนสิริกิติ์

ที่อยู่ 40 หมู่ 10 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ 53190

โทร. 089-961 6573

เว็บไซต์ : www.sirikitdam.egat.com

11. บ้านพักรับรองเรือนรินน่าน

ที่อยู่ 40 หมู่ 10 ตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ 53150

โทร. 055-46 1140-3, 089-9616573

12. บ้านริมน้ำรีสอร์ท

ที่อยู่ 328/14 ถนนสำราญริน ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

โทร. 055-412900, 081-688 0614

เว็บไซต์ : www.uttaradithome.com

13. โรงแรมแกรนด์วนา

ที่อยู่ 208 ถนนบรมอาสน์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

โทร. 055-403333-4

14. ที่พักในอุทยานแห่งชาติคลองตรอน

ที่อยู่ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน หมู่ 3 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ 53110

โทร. 055-436752

เว็บไซต์ : www.dnp.go.th

15. โรงแรมเรือนต้นสัก

ที่อยู่ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

โทร.055-440394, 055-411096

16. โรงแรมวิวัฒน์

ที่อยู่ 159 ถนนบรมอาสน์ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

โทร.055-411778, 055- 411791

17. โรงแรมพีรภัทร

ที่อยู่ 206/2 หมู่ 11 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ 53130

โทร.055-440300, 087-194 6615

18. หมู่บ้านประมงห้วยเจริญโฮมสเตย์

ที่อยู่ 39/1 หมู่ 5 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ 53190

โทร. 086-062 0517, 081-688 2474

19. โฮมสเตย์บ้านหาดสองแคว

ที่อยู่ 52 หมู่ 1 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ 53140

โทร. 055-49 6062, 084-505 4672

20. ดันทองรีสอร์ท

ที่อยู่ 123/9 หมู่ 5 ศรีชาววัง ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์ 53000

โทร. 055-443204, 055-443211, 083-6237117

21. วนิดารีสอร์ท

ที่อยู่ 14 หมู่ 1 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

โทร. 055- 818058

22. โรงแรมกัลปพฤกษ์

ที่อยู่ 250/1 ซอยซอย ศิลาอาสน์-เขื่อนสิริกิติ์ ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
โทร. 055-440786-7

ร้านอาหารในจังหวัดอุตรดิตถ์

1. ชาญชัย

ประเภทอาหาร : ประเภทร้านอาหารไทย : อาหารคำ, ครอบครว
ที่อยู่ 32/1 ถนนสุขเกษม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

2. ครวคุณใหญ่

ประเภทอาหาร : ประเภทร้านอาหารไทย : อาหารคำ, ครอบครว
ที่อยู่ 181-5 ถนนสุขเกษม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

3. ครวบ้านสวน

รายการอาหาร: ปลาตีนน้ำขึ้น, หมิงหยก, ยำสามกรอบ
ที่อยู่ โรงแรมแกรนด์วันนา
เปิดบริการ : ทุกวัน เวลา 07.00-22.00 น.

4. บ้านเทียนหอม

รายการอาหาร : จุดพักรถ และแหล่งซื้อของฝาก
ที่อยู่ ถนนสายอุตรดิตถ์-พิษณุโลกก่อนเข้าตัวเมืองอุตรดิตถ์

5. ลมเย็น

รายการอาหาร : จุดพักรถ และแหล่งซื้อของฝาก
ที่อยู่ ถนนสายอุตรดิตถ์-พิษณุโลกก่อนเข้าตัวเมืองอุตรดิตถ์

6. บ้านชาลี

รายการอาหาร : ต้มยำกุ้ง
ที่อยู่ หลังโรงพยาบาลอุตรดิตถ์

7. ร้านบ้านเฟิร์น

ที่อยู่ 98 หมู่ 6 ถนนเขาน้ำตก ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล อุตรดิตถ์
เปิดบริการ : ทุกวัน

8. สมบูรณ์หมูสะเต๊ะ

รายการอาหาร : หมูสะเต๊ะ, กว๊ายเตี๋ยไก่, ขนมหีป

ที่อยู่ ติดแม่น้ำน่านชุมชนคอวัง

เปิดบริการ : 09.00-16.00 น.

9. ร้านวิมลโภชนา

รายการอาหาร : แกงส้มแป๊ะชะ, ต้มยำปลากด, ทอดมันปลากราย, ยำรวมมิตร

ที่อยู่ ตรงข้ามสถานีรถไฟศิลาอาสน์

เปิดบริการ : 09.00 - 22.00 น.

10. เกษณีแพทวีย์

รายการอาหาร : ปลาเผาอาหารเมนูปลา

ที่อยู่ บ้านท่าเรือ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

เปิดบริการ : 07.00 - 22.00 น.

11. ครวป่าแฉล้ม

ประเภทอาหาร : ประเภทร้านอาหารไทย

ที่อยู่ ทางเข้าประตูเมืองลับแล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

โทร. 055-450091

12. บ้านตักเงิน

ที่อยู่ 27/2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

โทร. 055- 441345, 081-2833063

เปิดบริการ : ทุกวัน เวลา 10.30 -23.00 น.

13. อ. กุ้งเผา

ที่อยู่ 89 / 3 หมู่ 1 ตำบลคิ่งตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

โทร. 085-924 0915

14. แพลงแจ้จ

รายการอาหาร : อาหารเมนูปลา

ที่อยู่ เชื้อนดินช่องเขาขาด ที่ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

โทร. 087-2042739

บริการนวดและสปา

1. อุตรรดิตถ์แพทย์แผนไทย โทร. 055-413769
2. ใบหมอน สปา โทร. 055-440096
3. อมรเมศร์อาศรม โทร. 055-416064

ประวัติจังหวัดแพร่

จังหวัดแพร่ มีพื้นที่ 6,538.598 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 4,185,510 ไร่ มีแม่น้ำยมไหลผ่าน ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาล้อมรอบทั้งสี่ทิศ มีที่ราบในหุบเขาอยู่ตอนกลางจังหวัดจังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งใน 17 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนฝั่งแม่น้ำยม ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงหมายเลข 11 และ 101 ประมาณ 557 กิโลเมตร จังหวัดแพร่ได้ชื่อว่าเป็นประตูเมืองสู่ล้านนา เดิมเป็นนครรัฐอิสระที่ตั้งอยู่ก่อนการสถาปนาอาณาจักรล้านนาจากหลักฐานต่างๆ ทำให้ทราบว่าจังหวัดแพร่นั้นมีชื่อเรียกกันหลายชื่อแล้วแต่ยุคสมัย เช่น “เมืองพล” เป็นชื่อที่เก่าแก่ดั้งเดิมที่สุดจากการพบหลักฐานในตำนานทางเหนือฉบับโบราณ พ.ศ. 1824 “เมืองโกศย” เป็นชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารเชียงใหม่ “เมืองเพล” เป็นชื่อที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และ “เมืองแพร่” เป็นชื่อที่คนไทยในอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยาใช้เรียกเมืองเพล แต่ได้กลายเสียงเป็นเมืองแพร่ จนถึงปัจจุบัน ในพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดแพร่ได้ค้นพบหลักฐานว่ามีร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ขวานหินกะเทาะ ขวานหินขัด ในเขตอำเภอ ลองอำเภอวังชิ้น เป็นต้น และที่อำเภอสองยังมีประวัติเกี่ยวกับเมืองเวียงสรองที่เป็นเมืองโบราณในวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ จังหวัดแพร่ประกอบด้วย 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอเด่นชัย อำเภอร้องกวาง อำเภอลอง อำเภอสอง อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร วัดหลวง วัดพระนอน วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี วัดพระธาตุจอมแจ้ง บ้านวงศ์บุรี บ้านเสาร้อยต้น พระธาตุพระลอ พระธาตุปูแจ แก่งหลวง ภูเขาหินปะการัง น้ำตกตาดหมอก อุทยานแพะเมืองผี อุทยานแห่งชาติดอยผาหลวง อุทยานแห่งชาติเวียงโกศย เป็นต้น

คำขวัญของจังหวัดแพร่

“หม้อห้อม ไม้สัก ถิ่นรักพระลอ ช่อแฮศรีเมือง ลือเลื่องแพะเมืองผี คนแพร่นี้ใจงาม”

การเดินทาง

เส้นทางเดินทางจากกรุงเทพถึงจังหวัดแพร่เป็นระยะทาง 557 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 6-7 ชั่วโมง เส้นทางที่สะดวกที่สุดคือถนนสายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 32) อยุธยา-อ่างทอง-สิงห์บุรี-ชัยนาท-นครสวรรค์ เมื่อถึงนครสวรรค์ให้เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 117 นครสวรรค์-สามง่าม-พิษณุโลก เมื่อถึงจังหวัดพิษณุโลก จึงใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 11 ไปยังจังหวัด อุตรดิตถ์ จนถึงจังหวัดแพร่

เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง

รถประจำทางปรับอากาศสายกรุงเทพฯ-แพร่ ได้แก่ บริษัทขนส่ง จำกัด มีรถปรับอากาศชั้น 1 ชั้น 2 และวีไอพี บริการวันละ 11 เที่ยว ส่วนรถของบริษัทเอกชน ได้แก่ พรพิริยะทัวร์ วิริยะแพร่ทัวร์ และสมบัติทัวร์

การเดินทางโดยรถไฟมีขบวนรถไฟจากกรุงเทพฯ มาอำเภอด่านชัยวันละ 9 เที่ยว และเที่ยวล่องกลับ กรุงเทพฯ วันละ 9 เที่ยวเช่นกัน จากสถานีด่านชัยต้องนั่งรถสองแถวไปตัวเมืองแพร่ โดยมีรถอยู่หน้าสถานี ตลอด 24 ชั่วโมง

การเดินทางโดยเครื่องบิน สายการบินนกแอร์ จำกัด (แพร่) โทร. 054- 52 2189

ฤดูกาลท่องเที่ยว (กิจกรรมและประเพณี)

1. ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ (เมืองแพร่แห่งทุ่งหลวง) งานประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮเมืองแพร่แห่งทุ่งหลวง นับเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวเมืองแพร่ที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ งานจะมีประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี ข้อมูลติดต่อ 34/130 - 131 ถนนเหมืองหิต ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โทร. 054 - 52 1127

2. ประเพณีการตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งแก่พระอุปัชฌาย์ เวลาเที่ยงคืนในวันเพ็ญ วันพุธ สรงน้ำพระอุปัชฌาย์ การแสดงดนตรี การแสดงพื้นเมือง ประเพณีตักบาตรเที่ยงคืน จะจัดขึ้นประมาณเดือน สิงหาคม โทร. 054-511281

3. ประเพณีกำฟ้า เป็นประเพณีสำคัญตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยพวนที่อาศัยกระจายไปอยู่ในหลายภูมิภาคต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยพวน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลทุ่งโฮ้งข้อมูลการติดต่อ 34/130 - 131 ถนนเหมืองหิต ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โทร. 085 - 4521118

อุณหภูมิเฉลี่ย

อุณหภูมิของจังหวัดแพร่ มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 26.44 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 18.86 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิต่ำที่สุดวัดได้ 9.5 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2549 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 36.12 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิสูงที่สุดวัดได้ 41.9 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2547

ฤดูกาลลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดแพร่ จัดอยู่ในลักษณะแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝน หรือ แบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna) บริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตร่องอากาศเขตร้อน (Intertropical Convergence Zone) ปริมาณและการกระจายของฝนจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม 2 ประเภท คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกชุก และลมตะวันออกเฉียงเหนือที่นำเอาอากาศหนาวและแห้งแล้ง จากประเทศจีนมาปกคลุมทั่วบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย นอกจากนี้เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดแพร่ ที่เป็นแอ่งคล้ายก้นกระทะลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา จึงทำให้สภาพอากาศแตกต่างกันมาก ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดแพร่ มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูหนาว เริ่มในเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อน เริ่มประมาณเดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จังหวัดแพร่มีจุดน่าสนใจเกี่ยวกับการนำเอาวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีการประกอบอาชีพของเกษตรกร ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาผสมผสาน ด้วยระบบการบริหารการจัดการทรัพยากรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน อันก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ของเกษตรกรนำไปสู่การถ่ายทอดภูมิปัญญา และเทคโนโลยีการเกษตรแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป เปิดโอกาสให้ผู้สนใจมีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ ความเขียวขจี ความอุดมสมบูรณ์ สถานที่หลักหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ที่ได้รับรวมการทดสอบและผลิตพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี การเรียนรู้เทคโนโลยีด้านการทำสวนผลไม้ พืชผักไม้ดอกไม้ประดับ ชมสวนสมุนไพร สวนพืชผักพื้นเมือง แปลงไม้ผลหลากหลายชนิด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม้อห้อมบ้านทุ่งไธสง ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้การทำผ้าหม้อห้อมสีธรรมชาติ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการที่นักท่องเที่ยวได้วนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกร นับเป็นอีกทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่สามารถเพลิดเพลินไปกับกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ประยุกต์ใช้กับความรู้ที่ได้รับมาเพื่อประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร

ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่

ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้วยเปี้ย จังหวัดแพร่ เริ่มก่อตั้งในชื่อ โครงการสถานีทดลองพืชสวนแพร่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแปลงทดสอบและผลิตพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี ตามโครงการเร่งรัดการปลูกผลไม้ ไม้ยืนต้น และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการทำสวนผลไม้ พืชผักไม้ดอกไม้ประดับ แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั้งในจังหวัดแพร่และจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนั้นทางศูนย์วิจัยฯ ยังให้บริการข้อมูลทางวิชาการแก่หน่วยงานและผู้สนใจทั่วไป เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่จึงได้รับเลือกให้เป็น 1 ใน 9 ของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร ของกรมวิชาการเกษตร

ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ภายในมีพื้นที่กว้าง 729 ไร่ ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ได้รับการปรับปรุงตกแต่งสถานที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรที่สวยงาม โดยจัดสรรแปลงเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้เมืองหนาวไม้ดอกไม้ประดับ สวนสมุนไพร สวนพรรณไม้หอม ไว้อย่างเป็นระเบียบ มีผลไม้และไม้ยืนต้นกว่า 200 ไร่ แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์พืช 30 ไร่ แปลงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพร และเครื่องเทศ 25 ไร่ แปลงรวบรวมพันธุ์พืชผักพื้นเมือง 5 ไร่ แปลงรวบรวมและผลิตพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ 30 ไร่ รวมทั้งแปลงวิจัยพืชสวนแพร่ ซึ่งมีพืชหลักในพื้นที่ ได้แก่ ส้มเขียวหวาน ส้มโชกุน มะขามหวาน มะม่วง และผักพื้นบ้านทางภาคเหนือ

จุดท่องเที่ยวภายในศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ภายในศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ได้ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร และจัดกิจกรรมมากมาย โดยมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ และดูแลอย่างใกล้ชิดโดยมีจุดท่องเที่ยว ดังนี้

1. อาคารอเนกประสงค์ ตั้งอยู่ติดกับลานจอดรถเป็นจุดแรกที่สามารถติดต่อขอข้อมูลได้ ลักษณะอาคารเป็นอาคารแบบศิลปะล้านนาประยุกต์ ภายในอาคารอเนกประสงค์มีกิจกรรมมากมาย เช่น ห้องจัดแสดงนิทรรศการ มีร้านอาหาร และร้านค้าจำหน่ายสินค้า

2. อาคารสาธิตการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตั้งอยู่ไม่ไกลจากอาคารอเนกประสงค์มีการสาธิตการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร นับตั้งแต่ขั้นตอนการคัดผลไม้สดแต่ละชนิด นำมาหมักทำเป็นไวน์และบ่มไว้ในถังจืดเก็บจนได้รสชาติของไวน์ผลไม้ชนิดดี อาทิ ไวน์กระเจี๊ยบ ไวน์สับปะรด ไวน์ลูกหว้า ไวน์แดงไทย นอกจากนี้ยังสาธิตการทำข้าวเกรียบเห็ด แหนมเห็ด ฯลฯ

3. ศาลาทรงงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทอดพระเนตรกิจการภายในของศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ลักษณะศาลาเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวตั้งบนเนินสูง บริเวณรอบศาลาตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับและไม้ยืนต้น ด้านหลังศาลาเป็นสวนสมุนไพรสามารถเดินชมได้

4. สวนสมุนไพร พรรณไม้หอมและเครื่องเทศ อยู่ในบริเวณด้านหลังศาลาทรงงาน มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ มีพันธุ์ไม้ไม่ต่ำกว่า 50 ชนิด ไม้หอมที่เด่นได้แก่ บุนหา เข็มขาว จันทน์หอม พุดจีน มะลิ ส่วนไม้สมุนไพร ได้แก่ สมอไทย และนมนาง สำหรับเครื่องเทศ ได้แก่ มะแขว่น

5. สวนพืชผักพื้นเมือง เป็นแปลงรวบรวมพืชผักพื้นเมืองหลากหลายชนิด โดยปลูกเป็นต้นและแปลงย่อยๆ ในพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ บางส่วนตกแต่งเป็นไม้ประดับกินได้ สลับด้วยสวนหย่อมและผักพื้นเมืองผักพื้นเมือง ได้แก่ ผักขี้กวาง ต้นงวม ผักฮาก ผักปลัง เอ็นยัด ฯลฯ ซึ่งใช้ปรุงอาหาร พืชผักบางชนิดยังมีสรรพคุณทางยาที่ชาวบ้านนำมาใช้รักษาโรค

6. วัฒนธรรมพื้นบ้านเวียงโกศัย ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ ได้จัดแสดงเรือนจำลอง ลักษณะเป็นเรือนไม้ยกพื้นใต้ถุนสูง มีชานนั่งเล่น มีโอ่งน้ำดินเผา รั้วรอบผู้มาเยือนบ้าน บริเวณบ้านมีความร่มรื่นด้วยไม้ดอกไม้ผลขนาดใหญ่ บนตัวบ้านมีการจำลองวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีการแสดงพื้นบ้าน เช่น การตบมะผาบ สล่อซอซึ่งเป็นต้น การสาธิตการทอผ้าพื้นเมือง การทำอาหารพื้นบ้านหลากหลาย รวมถึงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และไวน์ผลไม้ต่างๆ

7. จุดชมวิวแห่งนี้มีความโดดเด่นที่การสร้างหอคอยสูงราว 5 เมตร มีลักษณะเป็นศาลาชมวิวตั้งอยู่บนสันเขา

8. แปลงรวบรวมพันธุ์ส้ม อยู่ถัดจากแปลงสมุนไพร มีทางเชื่อมกับแปลงรวบรวมพันธุ์ส้มจากทั่วโลก มีวิธีการปลูกส้มและขั้นตอนการนำพันธุ์ส้มมาปลูกบนพื้นที่หลายไร่บนเนินสูง

9. แปลงไม้ผลหลากหลายชนิด นอกจากแปลงรวบรวมพันธุ์ส้มจากทั่วโลก ยังมีการวิจัยพันธุ์ส้มที่สำคัญในพื้นที่ คือ ส้มเขียวหวาน และส้มโชกุน ในพื้นที่ 10 ไร่

10. การเพาะเลี้ยงสัปปอดโรค สร้างเป็นโรงเรือนสูงโปร่งสำหรับอนุบาลสัปปอด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยและพัฒนาสัปปอดโรค เพื่อหาต้นตอสัมพันธ์ดีปอดโรค

ที่ตั้ง อยู่ริมคลองชลประทาน บริเวณป่าสงวนแห่งชาติห้วยเปี้ย ตำบลวังหงส์ อำเภอเมือง

การเดินทาง รถรับจ้างเหมารถประจำทางจากตัวเมืองแพร่ มายังศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่หากใช้รถยนต์ส่วนตัว จากอำเภอเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข 1023 ไปทาง อำเภอลองประมาณ 3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าถนนเลียบคลองชลประทานผ่านมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตแพร่ โรงเรียนท่าข้ามวิทยาคมไปประมาณ 2.5 กิโลเมตร ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่ อยู่ทางด้านซ้ายมือ

ข้อจำกัด ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทางการเกษตรไม่ชัดเจน

ภาพ ข-1 ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่

ภาพ ข-2 ไร่ดอกทานตะวัน